

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

SGS Team

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

<https://sgs.bopp-obec.info> SGS Team

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ ๕๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-202-167-1

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๗๙-๕๑๐๑
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๓

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based Curriculum) กล่าวคือ เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าวด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐาน (Standards-based Instruction) การวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน (Standards-based Assessment) เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่ออธิบายขยายความให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น และสถานศึกษามีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่จัดทำขึ้นประกอบด้วยเอกสารจำนวน ๕ เล่ม

เล่มที่ ๑ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและใช้หลักสูตรตลอดแนว ทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลการจัดการศึกษา

เล่มที่ ๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย สื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

เล่มที่ ๓ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

เล่มที่ ๔ แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพอย่างรอบด้าน โดยเสนอเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เล่มที่ ๕ แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนทุกระดับการศึกษา และมีการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมิน ตลอดจนการรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ แต่ละสาขา คณาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารชุดนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่า เอกสารประกอบการใช้หลักสูตรทั้ง ๕ เล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ และดำเนินการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

	หน้า
๑. ความนำ	๑
๒. มาตรฐานการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร	๒
๓. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับชาติ	๑๐
• การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง	๑๒
• การส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานส่วนกลาง	๑๖
• การกำกับดูแลคุณภาพระดับการศึกษา	๑๘
๔. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น	๒๑
• การจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น	๒๓
๕. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา	๓๖
• การจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	๓๘
ภาคผนวก	๗๑
เอกสารอ้างอิง	๗๗
คณะผู้จัดทำ	๗๙

๑. ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยมีการปรับปรุงแก้ไข จุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจน และเหมาะสมยิ่งขึ้นบนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ ๒๑ จึงมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มีความเหมาะสม ชัดเจนทั้งเอกสารหลักสูตร และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาประเทศพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและทักษะ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตรในยุคปัจจุบันซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้น ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบ และปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) จากกรอบแนวคิดเดิมสู่แนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ วิธีการบริหารจัดการ และแนวปฏิบัติใหม่ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จะเน้นเฉพาะประเด็นสำคัญในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร โดยนำเสนอให้เห็นภาพตลอดแนวตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา และจะเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินการในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เอกสารฉบับนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเห็นแนวทางในการดำเนินงานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริม และดูแลด้านคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

๒. มาตรฐานการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่าอะไร คือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ เพื่อการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคม และสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

- ๑) ภาษาไทย
- ๒) คณิตศาสตร์
- ๓) วิทยาศาสตร์
- ๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๕) สุขศึกษาและพลศึกษา
- ๖) ศิลปะ
- ๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ๘) ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเสมือนกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานจำเป็นในโลกปัจจุบันด้วยเหตุนี้มาตรฐานการเรียนรู้จึงถือเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานบอกให้ทราบว่าสอนและประเมินอะไร และส่วนกลางจะมีกลไกในการตรวจสอบเพื่อประกันระดับคุณภาพดังกล่าว โดยใช้ระบบการประเมินภายในและการประเมินภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติที่จะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดหรือไม่

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา และเพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ยึดหลักการ และแนวคิดสำคัญคือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน (Standards-based curriculum) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น มาตรฐานการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ แต่กำหนดตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง เพื่อให้ชัดเจน และสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และประเมินผลการเรียนรู้

ผู้เรียน - มาตรฐานการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนต้องรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะก้าวไปถึงจุดนั้น

ผู้สอน - มาตรฐานการเรียนรู้เป็นกรอบและแนวทางในการสร้างหลักสูตรออกแบบการเรียนการสอน และการประเมินผล ทำให้ทราบว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียนควรจะรู้ และปฏิบัติได้

ชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ - มาตรฐานการเรียนรู้เป็นความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ร่วมกัน ช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสื่อสารเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร ทำให้บุคคล และส่วนต่าง ๆ ในระบบการศึกษาทำงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐาน และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานเป็นอย่างดี

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน

การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ แต่มาตรฐานการเรียนรู้จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้เลยหากไม่มีการเชื่อมโยงมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์หรืออิงกับมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจนจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น (Carr J.F. & Harris D.E., 2001, Codd, J., Gordon, L. & Harker, R, 1990) ในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดหลักการ และแนวปฏิบัติของหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

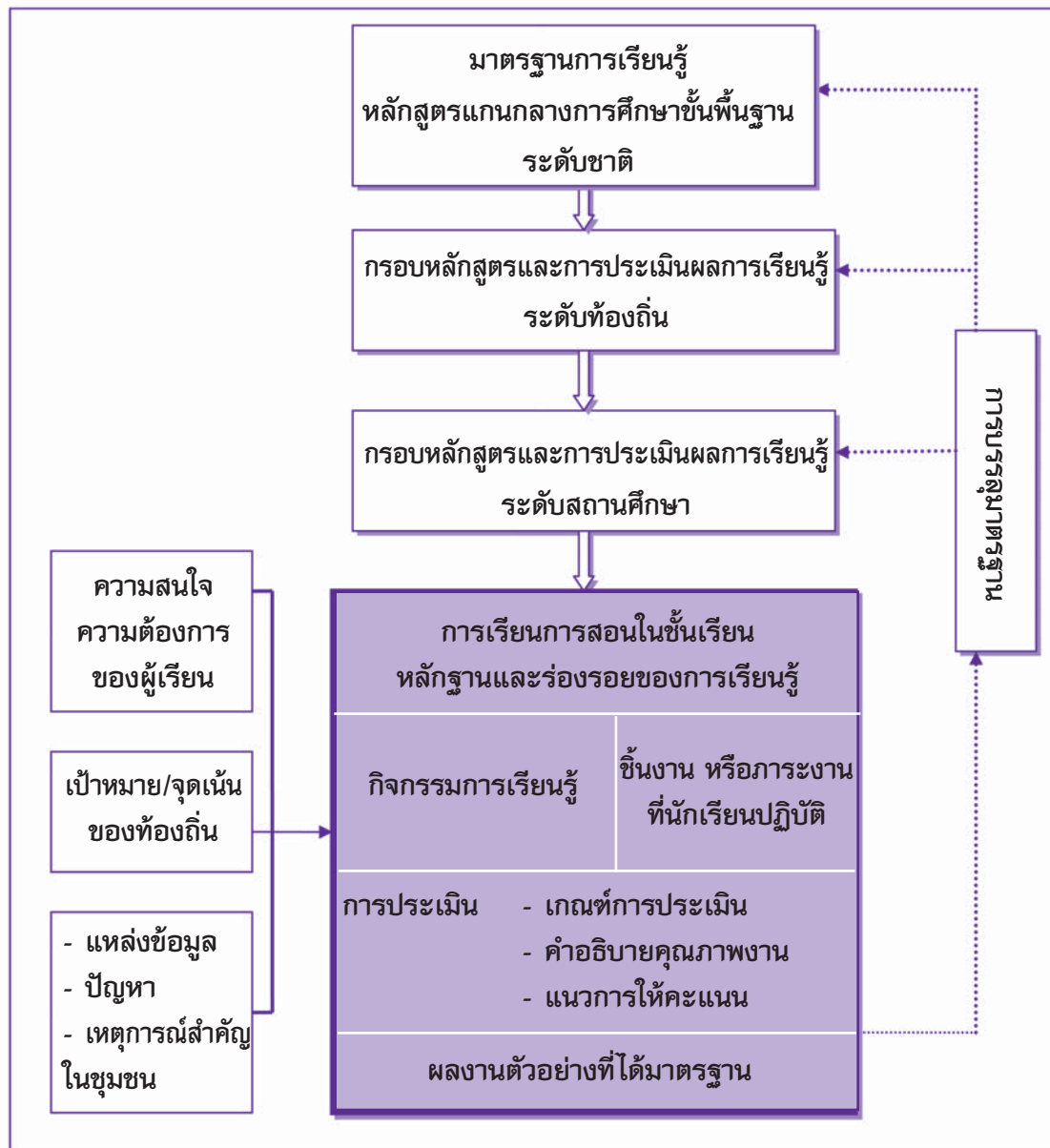

๑. มาตรฐานเป็นจุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ

ในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายนั้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตลอดแนวตั้งแต่วิทยาลัย ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษาตลอดจนถึงระดับชั้นเรียนจะต้องเน้นและยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลักและเป้าหมายสำคัญ นักการศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตรสถานศึกษา และการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังในระดับชาติไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานจึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นมีผลโดยตรงต่อผู้เรียน จำเป็นที่ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษว่าเป้าหมาย กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน หรือวิธีการประเมินผลเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่เพียงไร

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติกับการพัฒนา
หลักสูตรในระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

๒. องค์ประกอบของหลักสูตรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน

นักการศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตรสถานศึกษา และการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังในระดับชาติไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ เกณฑ์การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้ ต้องเชื่อมโยง สะท้อนสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ในการออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนต้องวิเคราะห์คำสำคัญ (Key word) ว่ามาตรฐาน และตัวชี้วัดนั้นระบุว่าคุณเรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้ หรือต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรมอะไร ข้อมูลจากการวิเคราะห์นี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวต่อไป

๓. หน่วยการเรียนรู้คือหัวใจของหลักสูตร

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Unit of learning) ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะหน่วยการเรียนรู้จะมีรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งจะนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแท้จริง ปรัชญาการศึกษาในยุคที่ผ่านมานั้นมักจะเน้นการสอนเนื้อหาสาระ ดังนั้นรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนในยุคก่อนจึงมีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงเนื้อหา (Content-based curriculum) การวัดประเมินผลในหลักสูตรรูปแบบนี้ก็เน้นที่การจดจำเนื้อหาให้ได้มากที่สุด และเกณฑ์การวัดประเมินผลก็กำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) การจัดทำหลักสูตรลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เนื้อหา และการท่องจำ

หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standards-based unit) มีการกำหนดแก่นเรื่องของหน่วย (Theme) ซึ่งเอื้อต่อการหลอมรวมเนื้อหาของศาสตร์สาขาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อฝึกฝน และเป็นร่องรอยสำหรับประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถถึงระดับที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานหรือไม่ ดังนั้นมาตรฐานที่เป็นเป้าหมายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจมีได้หลายมาตรฐาน และอาจมาจากหลากหลายสาขาวิชา และอาจมีทั้งมาตรฐานที่เป็นเนื้อหา มาตรฐานที่เน้นทักษะกระบวนการ (Carr, J.F. & Harris, D.E., 2001) การจัดการเรียนรู้เป็นหน่วยลักษณะนี้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมจึงเป็นเพียงหนทาง (means) ที่จะนำพาผู้เรียนไปถึงหลักชัย (Ends) คือ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผู้เรียนอาจบรรลุถึงมาตรฐานเดียวกันด้วยเนื้อหา และวิธีการที่แตกต่างกันได้ นักวิชาการ และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า หลักสูตรลักษณะนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๔. กระบวนการ และขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรมีความยืดหยุ่น

ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอิงมาตรฐานนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกันมิได้มีการกำหนดหรือจัดลำดับขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับเหตุผล วัตถุประสงค์ และความจำเป็นของแต่ละบริบท (Carr J.F. & Harris D.E., 2001; Solomon, P.G., 1998) เช่น อาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หรืออาจเริ่มจากการกำหนดหัวข้อ/ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ หรือเริ่มจากบทเรียนที่มีอยู่เดิมแล้ว โดยเชื่อมโยงหัวข้อหรือบทเรียนนั้น ๆ ว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ใดบ้าง อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่เป็นที่รู้จัก และใช้อย่างแพร่หลายที่สุดคือการออกแบบย้อนกลับ (Backward design) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สัมพันธ์ทางการนิเทศ และพัฒนาหลักสูตร (Association for Supervision and Curriculum Development) ของสหรัฐอเมริกา และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจำนวนมากเสนอแนะว่า เป็นการออกแบบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานโดยการเอาผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ คือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดเป็นตัวตั้ง การออกแบบหลักสูตรลักษณะนี้จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนการสอนแล้วจึงกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ และกำหนดเกณฑ์ในการประเมินงานก่อน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การเริ่มต้นแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ครูผู้สอนจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลาย และพิจารณาตามความเหมาะสม

๕. การประเมินผลสะท้อนมาตรฐานอย่างชัดเจน

มาตรฐานและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การวัดและประเมินผลถือว่าเป็นจุดที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งของการจัดทำหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน แนวคิดด้านการศึกษาในยุคปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนจากยุคที่เน้นพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่งวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ย่อย เป็นยุคที่ให้ความสำคัญแก่การประเมินในองค์รวมโดยเทียบเคียงกับมาตรฐานเป็นสำคัญ นักวิชาการในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น มาตรฐานต้องเป็นตัวเทียบเคียง

มาตรฐาน

การประเมินผล

- ระดับชั้นเรียน
- ระดับชั้นสถานศึกษา
- ระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- ระดับชาติ

ที่สำคัญในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือเขตพื้นที่การศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือ ระดับสถานศึกษา และระดับชั้นเรียน (Solomon, P.G., 1998; Newmann F.M., Secada W.G., and Wehlage G.G., 1995) ดังนั้นเกณฑ์ต่าง ๆ หรือร่องรอย หลักฐานในการประเมินผลการเรียนจะต้องเชื่อมโยงและสะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการที่จะบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนบรรลุถึงมาตรฐานหรือไม่ เพียงใด หากยังไม่บรรลุ มีจุดใดบ้างที่จะต้องพัฒนาข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้ นับเป็นข้อมูลสำคัญมาก ในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพตามที่มุ่งหวังต่อไป

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

การพัฒนาและใช้หลักสูตรในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายจะประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการที่สำคัญ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วม : พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้มุ่งเน้น การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ทุกระดับ ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับต้องมีการประสานสัมพันธ์และความร่วมมือ กับภาคส่วนต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจเอกชน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคล ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนา และใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

๒. มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน : มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเป้าหมายหรือ ความคาดหวังทางการศึกษาที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนทุกคน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องยึด เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้นการกำหนดนโยบาย และ การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา

ต้องตระหนักและมุ่งไปในทิศทางเดียวกันในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ : การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานในการพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๔. การมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี : การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง จำเป็นต้องมีระบบกำกับติดตามคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนถึงการดำรงรักษามาตรฐานอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ จะต้องมีการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพสู่สาธารณะ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ตลอดจนมีการนำผลการตรวจสอบประเมินคุณภาพไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ต่อไป

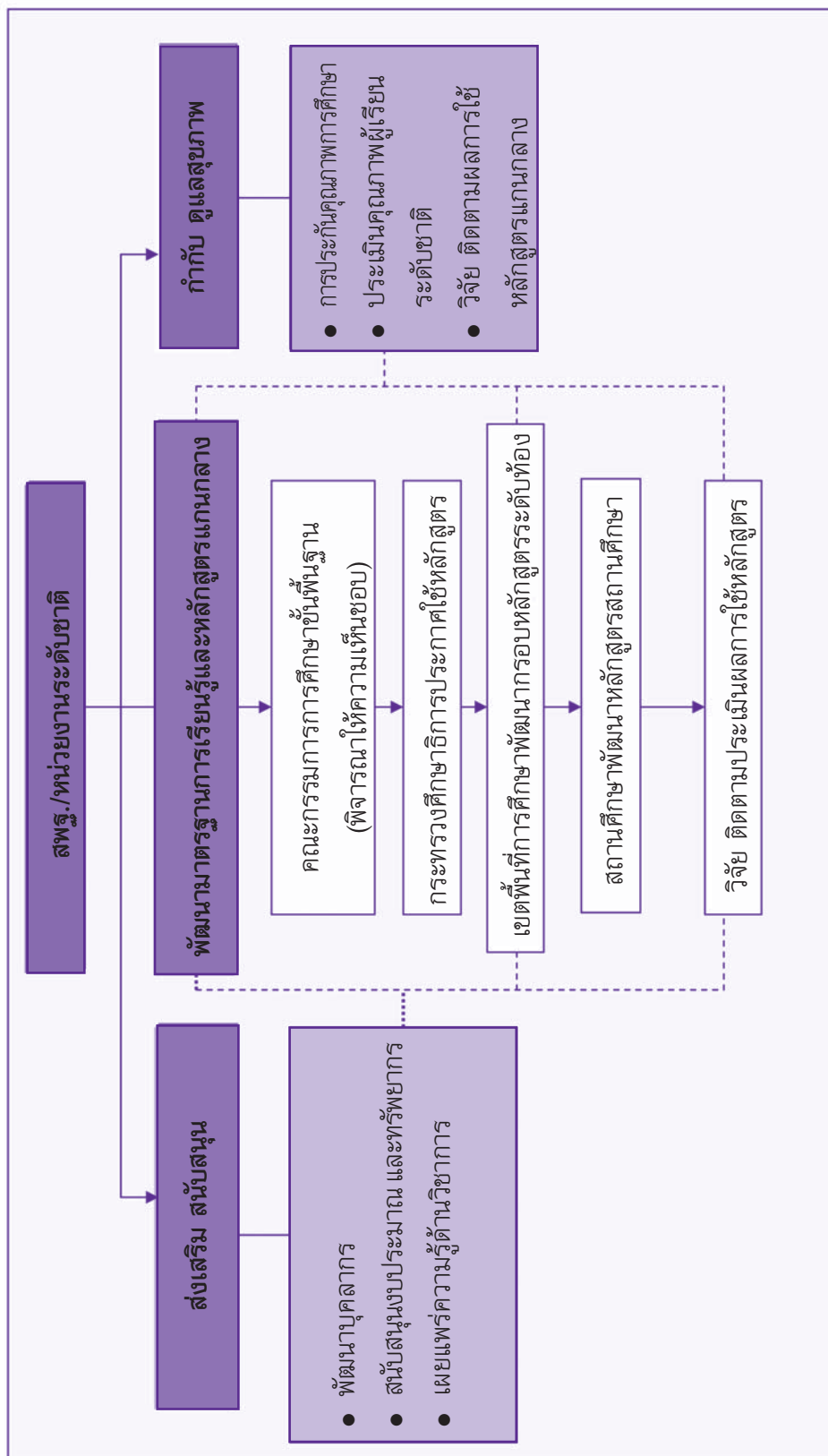

๓. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลการจัดการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๒๗ กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ นอกจากนั้นยังระบุให้การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษายึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา ให้มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒) ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ ตลอดจนให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นับเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่มีภารกิจสำคัญในการกำหนดนโยบายพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สำหรับให้ท้องถิ่น และสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทาง ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด และเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนสู่เป้าหมายที่กำหนดในระดับชาติ สพฐ. จำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาในการนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้และในการพัฒนาสาระหลักสูตรในส่วนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง การส่งเสริมสนับสนุนอาจดำเนินการในรูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริมด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ และการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ เป็นต้น

นอกจากนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย และเจตนารมณ์ของหลักสูตร หน่วยงานส่วนกลางจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผล และควบคุมคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยดำเนินการในหลายลักษณะทั้งการติดตามการใช้หลักสูตร การทดสอบหรือประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ และการจัดระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

ความหมายของหลักสูตรแกนกลาง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น และส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

๑) หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรในส่วนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง (สพฐ.) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน หลักสูตรแกนกลางระบุสิ่งที่จำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเกณฑ์การวัดประเมินผลกลาง

๒) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับท้องถิ่น

๓) ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษา ความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระดับสูง ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง (core curriculum) เป็นหน้าที่รับผิดชอบของ สพฐ. ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งได้ระบุในมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี ของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาเยาวชนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของชาติ สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งในประเทศ ไม่ว่าจะอยู่แห่งใดภูมิภาคใดหรือไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่จะต้องใช้หลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และหลักสูตรแกนกลางจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบบนฐานข้อมูลที่ชัดเจน โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการสำคัญดังนี้

๑) ศึกษาผลการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการต่างๆ ในประเทศ และในโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ ที่เป็นเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๒) ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการ/คณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่ายครอบคลุมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา นักการศึกษา นักจิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความคิดมุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน

๓) รับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้น เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาเยาวชนของชาติ

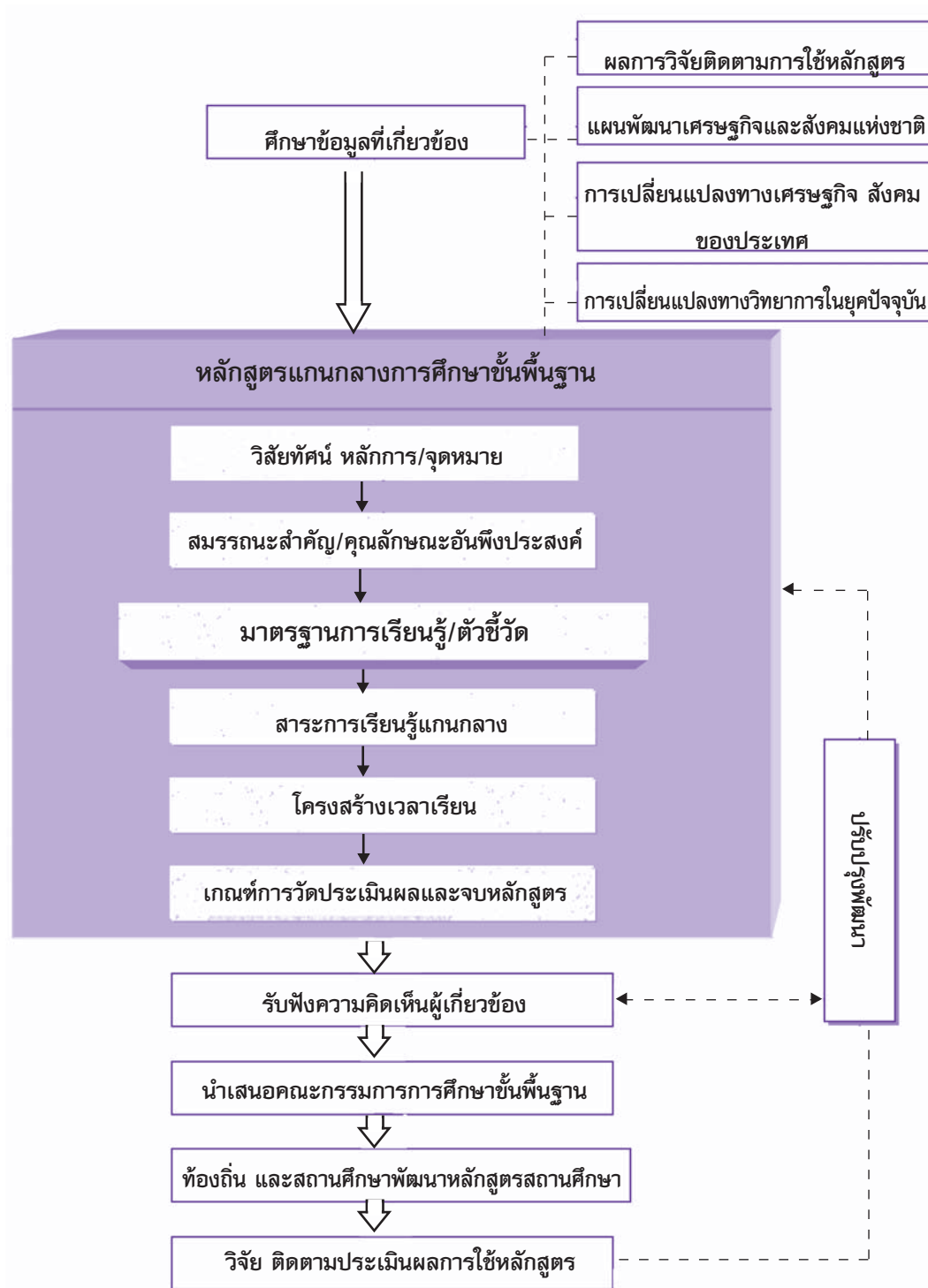
๔) นำร่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อประกาศใช้หลักสูตร

๕) นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ในระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา

๖) วิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคม

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

การส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานส่วนกลาง

เพื่อให้การนำหลักสูตรแกนกลางไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานระดับต่าง ๆ ได้แก่

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการช่วยให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ ส่วนกลางจำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอิงมาตรฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนเข้าใจถึงปัจจัยที่จะเอื้อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาบุคลากรนั้นหน่วยงานส่วนกลางสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ ได้แก่

- กำหนดนโยบายที่จะช่วยผลักดันการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้นและระยะยาวนอกจากนั้นนโยบายที่กำหนดเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่นั้นจะต้องช่วยเสริมสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง ทนต่อการเปลี่ยนแปลง

- พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนให้เห็นถึงความสำคัญเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง จะช่วยให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

- พัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ๆ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายเพื่อที่บุคลากรดังกล่าวสามารถช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลในเขตพื้นที่ให้สามารถจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรดังกล่าวอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การอบรม เผยแพร่ให้ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งเอกสาร Website วิทยุ โทรทัศน์ จัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

- พัฒนาความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ และเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง โดยการให้รางวัลเกียรติบัตรแก่ครูดีเด่น จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดเกณฑ์ในการเลื่อนวิทยฐานะของครูให้สัมพันธ์กับระดับความรู้ความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

การสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร

งบประมาณและทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้แก่หน่วยงานส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร หรือดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในการที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตร การเรียนการสอนนั้น ควรพิจารณาอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

- จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในหน่วยงานแต่ละระดับตั้งแต่ระดับชาติระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนถึงสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

- จัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากร โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะคุณภาพผู้เรียนคือเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาปัจจัยอื่นเป็นเพียงเครื่องช่วยส่งเสริมที่จะช่วยให้ผู้เรียนให้บรรลุผลตามคุณภาพที่คาดหวัง

- มีการจัดการด้านทรัพยากร บุคคล และการบริการด้านวัสดุและสื่อการเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการดังกล่าวนี้ต้องเป็นไปอย่างเพียงพอและทั่วถึง

การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน พร้อมทั้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน โดยดำเนินการในหลายลักษณะ ดังนี้

- **ประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตร :** การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้สาธารณชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในแง่มุมต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำคัญ ลักษณะการเรียนการสอนและวิธีการวัดประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในทางปฏิบัติ

- **เผยแพร่ความรู้ :** การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่จะเข้าถึงผู้เกี่ยวข้องได้มากที่สุด ทั้งในรูปของหนังสือ เอกสาร สื่อเทคโนโลยี หรือโดยการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น

■ **จัดทำคลังความรู้ :** จัดทำคลังความรู้ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถค้นคว้าแสวงหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ลักษณะข้อสอบที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด เป็นต้น

■ **เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ :** จัดให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เช่น การประชุมสัมมนาทางวิชาการ การประกวดผลงานดีเด่นเกี่ยวกับหลักสูตรตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ในเรื่องการเรียนรู้การสอนของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

การกำกับดูแลคุณภาพระดับการศึกษา

รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นปรากฏแก่สาธารณชนถึงผลลัพธ์จากการจัดการศึกษานั้น ในการปฏิรูปการศึกษาที่กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ส่วนกลางต้องมีมาตรการและวิธีการในการกำกับดูแลการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนราชการที่มีบทบาทและหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้เรียนซึ่งเป็นผู้รับบริการทางการศึกษา และสร้างความตระหนักต่อเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้มุ่งมั่นจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

■ พัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นแนวทางในการควบคุมคุณภาพการศึกษา

■ กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

■ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาและใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

■ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเครื่องมือมาตรฐานในระดับชั้นสำคัญ ๆ เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

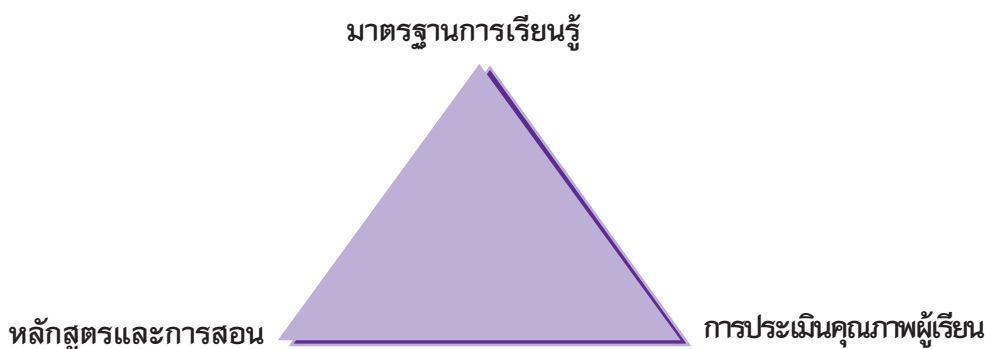

■ จัดทำฐานข้อมูลคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการวางแผนกำหนดนโยบาย และพัฒนาการศึกษาชาติ

■ จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติเพื่อรายงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และสาธารณชนได้รับทราบถึงคุณภาพการจัดการศึกษา

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ

สิ่งที่สะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา คือคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมด ดังนั้นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนคุณภาพโดยรวมของการจัดการศึกษาของประเทศ การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติเป็นการประเมินผู้เรียนเพื่อตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมินในระดับชั้นสำคัญ ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร สามารถนำข้อค้นพบมาแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หรือประกอบ การตัดสินใจในเรื่องนโยบายทางการศึกษาและแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องใช้การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษา และควรมีการดำเนินงานร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

■ การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง มุ่งเน้นการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทุกกลุ่ม และเตรียมผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โลกอนาคต โดยอาจมีการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- การวิจัยพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
- การประเมินความต้องการและความจำเป็น (Needs Assessment)
- การประเมินตัวหลักสูตร (Curriculum Appraisal)
- การวิจัยทดลองในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร (Curriculum Tryout)
- การวิจัยพัฒนาการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum Development)

■ การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตรเป็นเรื่องของการดำเนินการ ในสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับครูโดยตรง ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรจะเกิดขึ้นมิได้เลยหากผู้บริหารโรงเรียนไม่ปรับเปลี่ยนบทบาท และครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่วนกลางมีหน้าที่ในการดำเนินการวิจัย ติดตามการใช้หลักสูตรในภาพรวมของประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน และช่วยส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการดำเนินการนั้นหน่วยงานส่วนกลางอาจตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร หรือจัดสรรงบประมาณให้เขตพื้นที่การศึกษา หรือให้มหาวิทยาลัยดำเนินการ การวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาที่ช่วยในการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู เช่น

- การวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินงานด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีสอนของครู การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร การนิเทศของศึกษานิเทศก์ เป็นต้น
- การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนและสื่อการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จจากนานาประเทศ และนำผลการสังเคราะห์ไปทดลองใช้ก่อนเผยแพร่
- ศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่จะเป็นตัวอย่าง (Best Practice) เพื่อให้ตระหนักแนวทางที่หลากหลาย และกระตุ้นให้ครูเปลี่ยนแปลงทัศนคติและวิธีการสอน
- การวิจัยพัฒนาพฤติกรรมของครูให้ใช้ผลการประเมินมาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน
- การวิจัยพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำด้านวิชาการ และการจัดการที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

๔. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

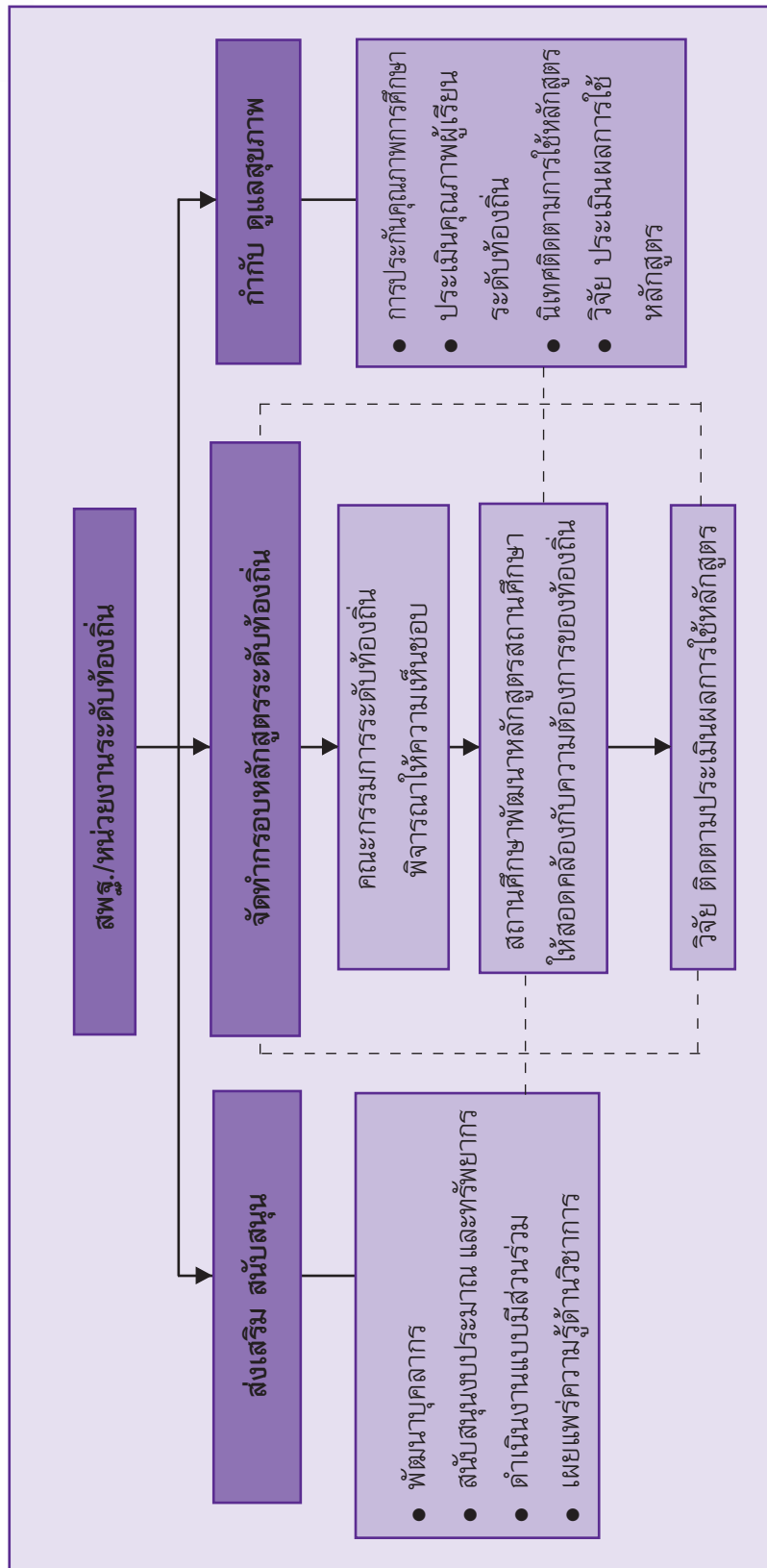
ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่ ให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภาคภูมิใจในบ้านเกิด เมืองนอนและท้องถิ่นของตน

เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นบรรลุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะต้องจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น โดยดำเนินการให้ฝ่ายต่าง ๆ อาทิ โรงเรียน ผู้ปกครอง ราษฎรในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรดังกล่าว เพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้ และมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนช่วยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ชุมชน และผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่าลูกหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดี เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานระดับท้องถิ่นจะต้องจัดให้มีระบบการกำกับ ดูแล และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ พร้อมทั้งรายงานข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียนเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

เขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือกับโรงเรียน และชุมชน ในการร่วมกันคิดและจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตนเอง ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตตนเอง พัฒนาอาชีพ ครอบครัว และสังคมของตนเองได้

ขั้นตอนการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน : คณะกรรมการชุดนี้ควร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้บริหารส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาในท้องถิ่น ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนชุมชน เป็นต้น

๒. วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งศึกษาสภาพ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริบท สภาพ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในพื้นที่ เป็นต้น

๓. ดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น : ในการดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีคุณภาพ จะต้องมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นภาพการทำงานตลอดแนว ด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

๔. รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ มาปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้มี ความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น

๕. เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา/คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบ

องค์ประกอบสำคัญของกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๑. เป้าหมายและจุดเน้น : เขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานระดับท้องถิ่น เป็นหน่วยงานสำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาภายในเขต/ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางและผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่อง

เกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว เขตพื้นที่การศึกษาอาจกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการให้เด่นชัดเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาได้เล็งเห็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาด้านการอ่านออกเขียนได้ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เป้าหมายและจุดเน้นนั้น ควรกำหนดเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนมีควรกำหนดในสิ่งที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา

ตัวอย่างเป้าหมายและจุดเน้นระดับท้องถิ่น

- มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษา ให้มีความสามารถและทักษะในการอ่าน และการฟัง
- มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น รักภูมิปัญญาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

๒. สารการเรียนรู้ท้องถิ่น : เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ/ประเด็นสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้หรือได้รับการปลูกฝัง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้น เพื่อให้เกิด ความรัก ความภาคภูมิใจ และต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น การกำหนดสารการเรียนรู้ท้องถิ่นควรกำหนดในขอบเขตประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งมีคำอธิบายประกอบในแต่ละประเด็นพอสังเขปเพื่อครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหา และเหตุการณ์สำคัญในชุมชนและสังคมนั้นๆ รวมทั้งข้อมูลแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดทำสารการเรียนรู้ท้องถิ่นอาจได้จากการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระตามหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษา สำนวณสภาพปัญหา การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน เพื่อนำมาสังเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ตัวอย่างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑

■ ภูมิศาสตร์

■ **สภาพภูมิศาสตร์ทั่วไป** : พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงแวดล้อมด้วยธรรมชาติขุนเขามิที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบเชิงเขากระจายอยู่ทั่วไป

■ **ภูเขา** : ดอยอินทนนท์ ดอยผ้าห่มปก ดอยสุเทพ ดอยหลวง เชียงดาว ดอยอ่างขาง ฯลฯ

■ **แม่น้ำ** : แม่น้ำปิง แม่น้ำจืด แม่น้ำฝาง ฯลฯ

■ ประวัติศาสตร์

■ **ประวัติความเป็นมา** : เชียงใหม่เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า ๓๐๐ ปี เมืองเชียงใหม่ สร้างขึ้นโดยพญามังรายในชื่อ “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” และใช้เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนา แต่ต่อมาเชียงใหม่ได้เสียเมืองให้แก่พระเจ้าบุเรงนอง ในปี พ.ศ. ๒๑๐๑ และได้ถูกปกครอง โดยพม้ามานานกว่าสองร้อยปีจนถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้มีการทำสงครามเพื่อขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จ สถาปนาเจ้ากาวิละขึ้นเป็นพระเจ้านครราชสีมาธิบดีกาวิละ โดยให้ปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือ ในฐานะประเทศราชของสยาม

■ **อาณาจักรล้านนา** : คือ อาณาจักรที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยภาคใต้ของจีน หรือ ๑๒ ปันนา เช่น เมืองเชียงรุ่ง (จิ่งหง) มณฑลยูนนาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ผังตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งมีเมืองเชียงตุงเป็นเมืองเอก ผังตะวันตกแม่น้ำสาละวิน มีเมืองนายนเป็นเมืองเอก และ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา น่าน ลำพูน และลำปาง โดยมีเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานี มีภาษาที่ เรียกว่า คำเมืองหรือภาษาล้านนา ตัวหนังสือ ตัวเมือง วัฒนธรรม และประเพณี เป็นของตนเอง ก่อนจะถูกเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นระบบมณฑลเทศาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ ๕

■ เศรษฐกิจ

เชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่และสำคัญที่สุดของภาคเหนือ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการค้า การศึกษา และการท่องเที่ยว

■ **ท่องเที่ยว** : เชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจำนวนมาก ทั้งธรรมชาติ และโบราณสถานทำรายได้ให้กับเชียงใหม่เป็นจำนวนมากในแต่ละปี เช่น ดอยอ่างขาง

■ **เกษตรกรรม** : อาชีพของประชากรไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นที่อาชีพเกษตรกรรม

■ **หัตถกรรม** : เชียงใหม่มีหัตถกรรมมากมายหลายอย่างที่น่ารายได้จำนวนมากมาสู่ชาวเชียงใหม่ เช่น งานแกะสลัก ทำเครื่องเงิน ทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

■ อาชีพ

■ **ผ้าทอ** : ผ้าทอของเชียงใหม่มีหลากหลายจนยากที่จะกำหนดว่าผ้าแบบใด ลายอย่างไรเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงของเชียงใหม่ ปัจจุบันผ้าทอของเชียงใหม่ที่เป็นที่นิยมมี อยู่หลายแห่ง คือ ดินจกแม่แจ่ม ผ้าทอบ้านไร่ไผ่งาม ผ้าไหมลั่นกำแพง เป็นต้น

■ **งานร่มบ่อสร้าง** : ร่มบ่อสร้างได้เริ่มทำขึ้นเมื่อ ๑๐๐ ปีมาแล้ว เป็นร่มกระดาด มีลวดลายพิมพ์สวยงาม

■ **กระดาดสา** : ผลิตจากต้นบ่อสา และทำกันมากที่หมู่บ้านต้นเปาซึ่งมีต้นบ่อสา มาก เป็นอาชีพที่ทำมาประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว

■ **เครื่องปั้นดินเผา** : เครื่องปั้นดินเผาของชาวเชียงใหม่มีหลายชนิด เช่น หม้อหนึ่ง หม้อแจ่ง หม้อต่อม โดยมีแหล่งการผลิตอยู่หลายแห่ง

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑

☛ ประเพณีวัฒนธรรม

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของล้านนา และภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ ของตนเอง

■ **ชาติพันธุ์** : เชียงใหม่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ ตามบริเวณภูเขาสูง มีสังคม ภาษา ขนบธรรมเนียม ของตน

■ ประเพณีสำคัญ :

- **สงกรานต์** : เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของเชียงใหม่ จัดเป็นประจำ ทุกปี ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ เมษายน

- **งานประเพณียี่เป็ง** : จัดวันลอยกระทง ของทุกปี มีการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระธาตุ จูฬามณีบนสวรค์ มีการจุดดอกไม้ไฟ ประทัดกระทง แห่นางนพมาศ

- **การเลี้ยงขันโตก** : ขันโตกเป็นภาชนะ ใส่อาหารของชาวเหนือสมัยโบราณคนนิยมใช้ใส่ อาหารทานในครัวเรือน เมื่อความเจริญมากขึ้น ความนิยม เสื่อมลง ปัจจุบันใช้เฉพาะเป็นธรรมเนียมในการ ต้อนรับแขกเมือง และบุคคลสำคัญเท่านั้น

- **งานร่มบ่อสร้าง** : จัดขึ้นประมาณเดือน มกราคมของทุกปีที่บริเวณศูนย์หัตถกรรมบ่อสร้าง มีการแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำจาก กระดาษสา โดยเฉพาะร่ม มีการแสดงวัฒนธรรมและ การประกวดต่าง ๆ ฯลฯ

■ **ภาษาพื้นเมือง** : เชียงใหม่มีภาษาพื้นเมืองเรียก คำเมือง ซึ่งเป็นภาษาที่ไพเราะนุ่มนวล

☛ บุคคลสำคัญ

■ **พญาเม็งราย** : เป็นผู้ก่อตั้งเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่ร่วมกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และ พ่อขุนงำเมือง

■ **จรัส มโนเพ็ชร** : เป็นศิลปินชาวไทย ผู้เป็นทั้ง นักร้อง นักดนตรี นักแต่งเพลง และนักแสดง ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปินผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคสมัย ฯลฯ

☛ สถานที่สำคัญ

■ **เวียงกุมกาม** : เป็นเมืองโบราณที่พญามังราย ให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๙ จากการสำรวจพบว่ามี โบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในเวียงกุมกามและบริเวณ ใกล้เคียง ๒๐ แห่ง ที่สำคัญได้แก่ วัดเจดีย์เหลี่ยม วัดช้างค้ำ วัดน้อย วัดปู่เปี้ย ฯลฯ

■ **วัดเจ็ดยอด** : เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๒๐ เคยใช้เป็นสถานที่ประชุมพระเถระชั้นผู้ใหญ่ เพื่อชำระพระไตรปิฎก

■ **วัดเชียงมั่น** : เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในเชียงใหม่ พญามังรายสร้างทรงยกพระตำหนักเชียงมั่นถวายเป็น พระอารามชื่อว่าวัดเชียงมั่น เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูป สำคัญของเชียงใหม่ คือ “พระเสด็จคณิน”

■ **วัดพระธาตุดอยสุเทพ** : เป็นปูชนียสถานคู่เมือง เชียงใหม่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดนี้ จะต้องขึ้นไป นมัสการพระบรมธาตุกันทุกคน หากใครไม่ได้ไป ถือเสมือนว่ายังไม่มาถึงเชียงใหม่

■ **วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร** : เป็นวัดสำคัญ คู่เมืองจอมทองและเป็นที่เคารพสักการะของชาวเหนือ โดยทั่วไป ประเพณีเด่นของวัดคือ “การแห่ไม้ค้ำโพธิ์” ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา เพื่อสืบทอดพระพุทธ ศาสนา

☛ สภาพปัญหาในชุมชน

■ **ปัญหาความแออัดของเมือง** : เชียงใหม่เป็น เมืองที่มีความเจริญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และ มีการขยายตัวทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีประชากร หลังไหลมาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพจำนวนมาก

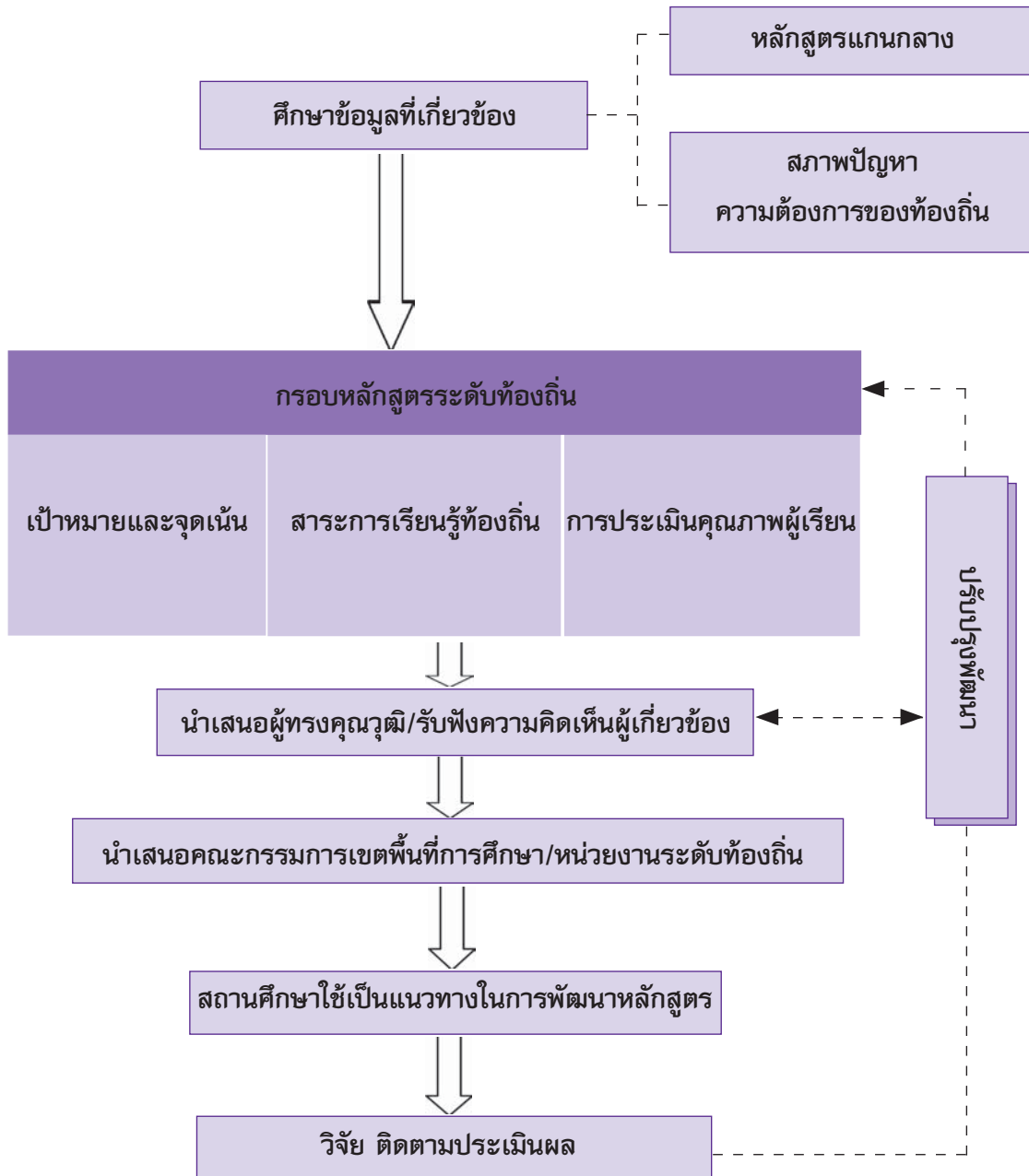
ตัวอย่างการประเมินคุณภาพระดับท้องถิ่น

ประเด็นการประเมิน	ผู้ได้รับการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	ระยะเวลา
๑. ความรู้/ความสามารถ ตามหลักสูตรแกนกลาง - ภาษาไทย	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป.๕ ม. ๒ ม.๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	กุมภาพันธ์
- คณิตศาสตร์	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป.๕ ม. ๒ ม.๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	กุมภาพันธ์
- วิทยาศาสตร์	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป.๕ ม. ๒ ม.๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	มีนาคม
- ภาษาต่างประเทศ	นักเรียนทุกคน ป. ๒ ป.๕ ม. ๒ ม.๕	แบบทดสอบมาตรฐาน	มีนาคม
๒. ทักษะการอ่าน และ การเขียน	นักเรียนทุกคน ป. ๓ ป.๖	- แบบทดสอบมาตรฐาน - รายงานผลสัมฤทธิ์ทาง	เมษายน
๓. ความรัก และภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น ร่วมรักษา ทรัพยากร ในท้องถิ่น	กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา	การเรียนรู้ของสถานศึกษา - แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์	ตุลาคม-พฤศจิกายน

๓. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น : การประเมินคุณภาพผู้เรียน และการรายงานผลการศึกษาระดับท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางตลอดจนเป้าหมายและจุดเน้น ซึ่งกำหนดเป็นคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่นั้นบรรลุผลหรือไม่เพียงใด และมีอะไรจะต้องปรับปรุงพัฒนาต่อไป ดังนั้น ควรมีการระบุเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพผู้เรียนไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับทราบข้อมูลว่าเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดการประเมินคุณภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง ระดับชั้นใดบ้าง และประเมินเมื่อไร ด้วยวิธีการหรือเครื่องมืออะไร มีเกณฑ์การประเมินเป็นอย่างไร และโรงเรียนที่มีผลการประเมินไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องดำเนินการอย่างไร เป็นต้น

การพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น ? หลักสูตรสถานศึกษา ?

การจัดทำหลักสูตรโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจในตรงกันคือ

■ หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษาคือ “หลักสูตรสถานศึกษา”

■ สิ่งที่เราเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสามารถสอดคล้องกับที่ในราชบัณฑิตยสถานทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ หรือนักสถานศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญต้องการจะเน้น และแบ่งสอนเป็นการเฉพาะ เช่น การสอนจักสานเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถมีในราชบัณฑิตยสถานได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาทั้งสิ้น **มิใช่แยกหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่นจากกัน** เพราะเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ก็เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ความเข้มท้องถิ่นจึงมีอยู่แล้วในหลักสูตรสถานศึกษา

■ กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่นจัดทำนั้นเป็นกรอบแนวทางกว้าง ๆ ที่ระบุเป้าหมายและจุดเน้นของท้องถิ่น สาระการเรียนรู้หรือเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่น และแนวทางการประเมินคุณภาพผู้เรียนในท้องถิ่น สถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเหล่านั้นในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมนั้น ๆ ในเอกสารกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นอาจนำเสนอตัวอย่างของรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่นได้แต่รายวิชาที่นำเสนอเน้นเพียงแนวทาง มิใช่สิ่งที่กำหนดในโรงเรียนต้องสอน

การส่งเสริมสนับสนุนระดับท้องถิ่น

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร เป็นการเตรียมความพร้อมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน ให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนาบุคลากรต้องจัดทำเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นระบบ เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

การพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และต้องคำนึงถึง กลุ่มบุคคลที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับภารกิจ หน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนา หลักสูตรประสบความสำเร็จ

- **ผู้บริหารโรงเรียน :** ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนา และใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการ กระตุ้นและชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามที่ต้องการ ดังนั้นหากผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรอย่างชัดเจน และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้ง สามารถทำงานร่วมกับ คณะครูในโรงเรียนได้ จะสามารถทำให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายได้ไม่ยาก

- **ครูผู้สอน :** ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ดังนั้นครูจะต้อง ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะ เรื่องการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งรวมถึงการเลือกวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน แนวการวัดประเมินผลอิงมาตรฐาน ตลอดจนการวิจัย ปฏิบัติการ (Action research) เพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

- **ศึกษานิเทศก์ :** เป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในการ นำหลักสูตรไปใช้ให้แก่บุคลากรในระดับสถานศึกษา ดังนั้นศึกษานิเทศก์ต้องได้รับการพัฒนา ศักยภาพด้านการนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลือแนะนำครูผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นต้น

การสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร

การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และการระดมทุนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น และขับเคลื่อนการพัฒนาและใช้หลักสูตร หน่วยงานระดับท้องถิ่นควรมีงบประมาณอย่างเหมาะสม เพียงพอ จะต้องจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับการพัฒนาแต่ละด้าน โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นในการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ และทรัพยากรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- การกำหนดสัดส่วนการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างเหมาะสม และคุ้มค่า พิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด พร้อมทั้งจัดลำดับการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความจำเป็น

- มีการวางแผนและบริหารงบประมาณ และทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษา และมีการประเมินตรวจสอบการใช้งบประมาณพร้อมทั้งทรัพยากรต่าง ๆ ว่าได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพียงใด

- ระดมทุนและทรัพยากรในท้องถิ่นจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ หรือบุคคลต้องการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และช่วยให้มีปัจจัยความพร้อมเพียงพอในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาในท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และการช่วยเหลือสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ดังนั้นเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งอาจมีการดำเนินการ ดังนี้

- เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีบทบาทร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาของรัฐ ทั้งผู้ปกครอง นักเรียน และตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนชุมชน ตัวแทนภาคธุรกิจ การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกถึงความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของ ในการจัดการศึกษามากขึ้น

- มีการสื่อสารระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เข้าถึงผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครอง มีการประสานการทำงานอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมมือช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

■ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน และมีส่วนในการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ตลอดถึงการปรับปรุงพัฒนา

■ จัดให้มีศูนย์เครือข่ายหลากหลายรูปแบบ ทั้งเครือข่ายทางวิชาการ เครือข่ายในการระดมทุนเครือข่ายในความร่วมมือการใช้ทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการแบ่งปันช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ให้การใช้ทรัพยากรมีความคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

ท้องถิ่นจะต้องสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรโดยการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน และร่วมมือกันตามบทบาทที่พึงมี ซึ่งจะส่งผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการอาจทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

■ จัดให้มีศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นเสมือนศูนย์กลางของการให้ความรู้ คำแนะนำ และบริการด้านเอกสารความรู้ ตลอดจนเป็นแหล่งวิทยากรให้กับสถานศึกษา อาจจะทำในลักษณะของศูนย์ให้บริการที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่างเพื่อพัฒนาให้เป็นแกนนำในการขยายผลการพัฒนาและการใช้หลักสูตรไปสู่โรงเรียนอื่นๆ ในท้องถิ่น

■ มีศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ เช่น ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ศูนย์เครือข่าย การเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของตน และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรในระหว่างโรงเรียนต่างๆ อีกด้วย

■ จัดทำคลังความรู้ระดับท้องถิ่นเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เช่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างข้อสอบที่ใช้ประเมินคุณภาพผู้เรียน หรือข้อสอบที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัท้องถิ่น คลังความรู้ลักษณะนี้จะช่วยครูได้มากในการพัฒนาการเรียนการสอน

■ เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีให้สามารถเข้าถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นให้มากที่สุด

■ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เช่น ให้มีการประกวดโครงงาน กิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัดประชุมสัมมนาให้มีการนำเสนอผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการดูแลคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมและกำกับติดตามให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมในสถานศึกษาในการใช้ข้อมูลจากผลการประเมินเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียน เพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาในเขตที่ดูแล โดยสามารถดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

การประกันคุณภาพการศึกษา

ดำเนินการให้เกิดวงจรการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น โดยมีแนวทางในการดำเนินการ คือ

- จัดทำและกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง และบริบทความต้องการของเขตพื้นที่การศึกษา
- จัดทำแผนงานและวิธีการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเองอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น
- ติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงาน หรือมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงเป้าหมายและจุดเน้นของท้องถิ่นตามที่กำหนดไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา สามารถดำเนินการโดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐาน หรือเครื่องมือที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษาหรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เขตพื้นที่การศึกษาควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

■ **กำหนดแผนงาน :** เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องมีการวางแผนงาน และกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่จะประเมิน เครื่องมือที่ใช้ และช่วงระยะเวลาในการประเมินอย่างชัดเจน โดยกำหนดไว้ชัดเจนในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อแจ้งให้โรงเรียนภายในเขตพื้นที่ทราบข้อมูลดังกล่าวล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมในการรับการประเมิน

■ **พัฒนาล้างข้อสอบ :** จัดทำคลังข้อสอบมาตรฐาน เพื่อใช้ในการทดสอบ ซึ่งข้อสอบดังกล่าวควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ เทียบตรง และเชื่อถือได้

■ **ดำเนินการสอบ :** จัดการทดสอบเพื่อประเมินคุณภาพผู้เรียนตามแผนและกำหนดการที่วางไว้ ด้วยความยุติธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้ารับการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการซึ่งอาจต้องการความช่วยเหลือเรื่องสถานที่ หรือสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้

■ **รายงานผลการประเมินต่อโรงเรียนและสาธารณชน :** เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนแก่โรงเรียน และสาธารณชน เพื่อจะได้นำผลการประเมินนั้นไปวางแผนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

■ **ใช้ผลการประเมินในการพัฒนา :** ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในเขตพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่เขตพื้นที่จะวางแนวทางในการช่วยเหลือครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร

การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและใช้หลักสูตรนั้น เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการนิเทศติดตามโรงเรียน ว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องหรือไม่เพียงใด มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาจะได้หาทางแก้ไขและให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ครูในเรื่องต่าง ๆ ทั้งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศการพัฒนาหลักสูตรหรือนิเทศการจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศ คือ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเพื่อจับผิด มีการวางแผนในระยะยาว กำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติการนิเทศตลอดปีการศึกษา โดยอาจทำเป็นกลุ่มใหญ่บ้าง เล็กบ้าง เป็นรายบุคคลบ้าง มีกิจกรรมทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นสำคัญ ทุกกิจกรรมมีการสรุปผลการดำเนินการเมื่อจบกิจกรรม

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร คือ การมีส่วนร่วมในการวิจัย และเป็นแหล่งศึกษาให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง ดังนี้

■ **การวิจัยพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น** มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายและจุดเน้น และความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น โดยอาจทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- การวิจัยสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เพื่อปรับปรุงพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
- การวิจัย ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ คตินิยม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และวิถีชีวิตที่ดีงาม
- การวิจัยสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น
- การวิจัยการนำสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสู่การเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา

■ **การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรดำเนินการวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร ซึ่งบางส่วนอาจอยู่ภายใต้โครงการเดียวกันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนากระบวนการจัดทำหลักสูตรและบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาหรือช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

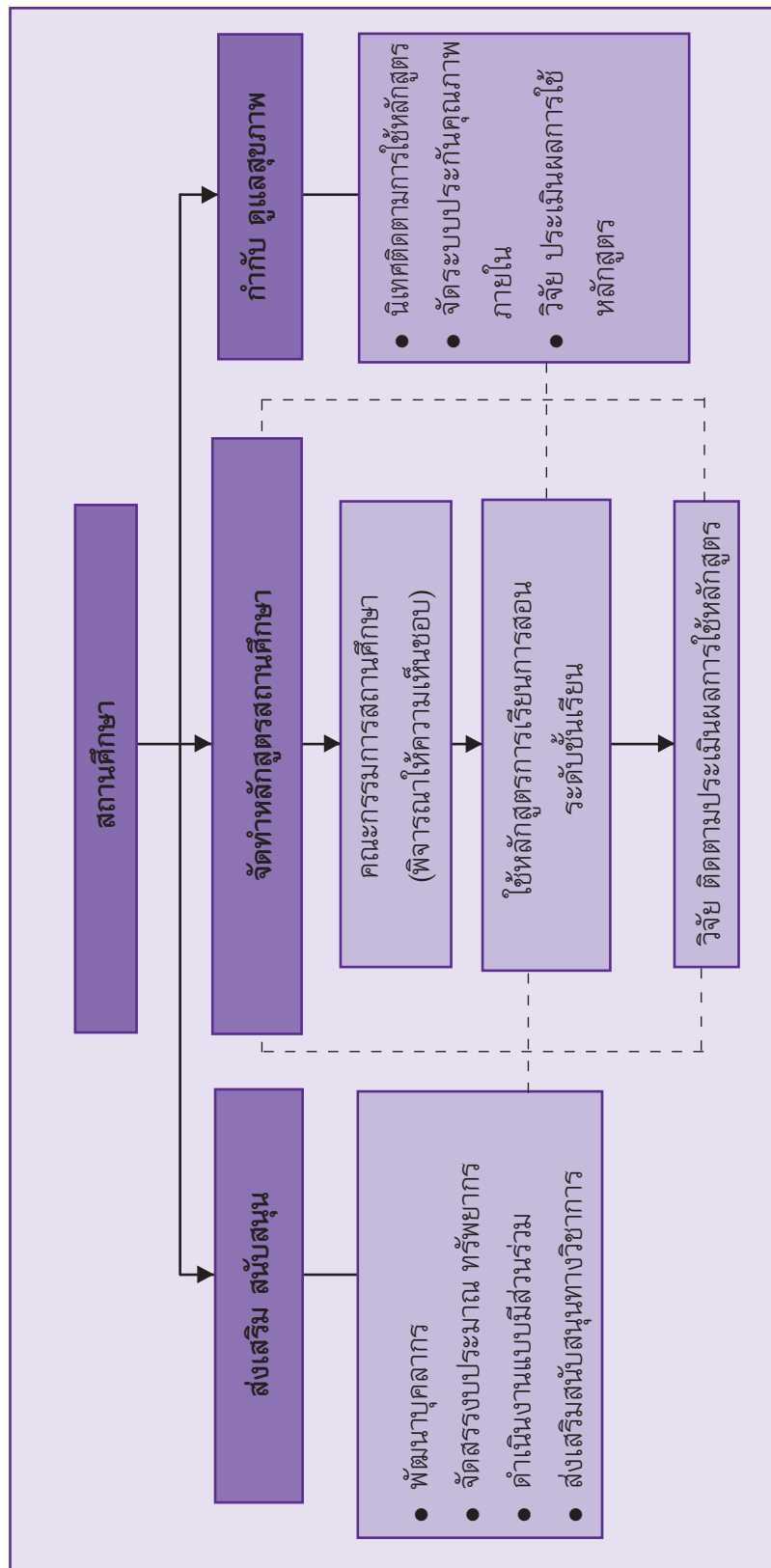
๕. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนสามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา

การจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน ๒ ส่วน คือ

๑) การดำเนินการระดับสถานศึกษา : ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผล การเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้น ๆ

๒) การดำเนินการระดับชั้นเรียน : ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคนในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน อาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้น อาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน : คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ : มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

๓. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบาย รายวิชา แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การจบการศึกษา พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผล ประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

๔. ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหลักสูตร : เมื่อจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะดำเนินการในขั้นตอนต่อไปในการเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา ควรจะมีการพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้อง เหมาะสม โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหรือการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๕. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ : นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ลงนามเพียงผู้เดียว

๖. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา : ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

๗. วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร : ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เราจะเริ่มต้นอย่างไรดี ?

เราไม่ได้เริ่มจากศูนย์...โรงเรียนทุกแห่ง
มีหลักสูตรสถานศึกษาเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่นำสิ่ง
ที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็น วิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์
โครงสร้างหลักสูตร เกณฑ์การจบหลักสูตร คำอธิบาย
รายวิชา มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกันสิ่งที่กำหนดใน
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑ แล้วนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกัน

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

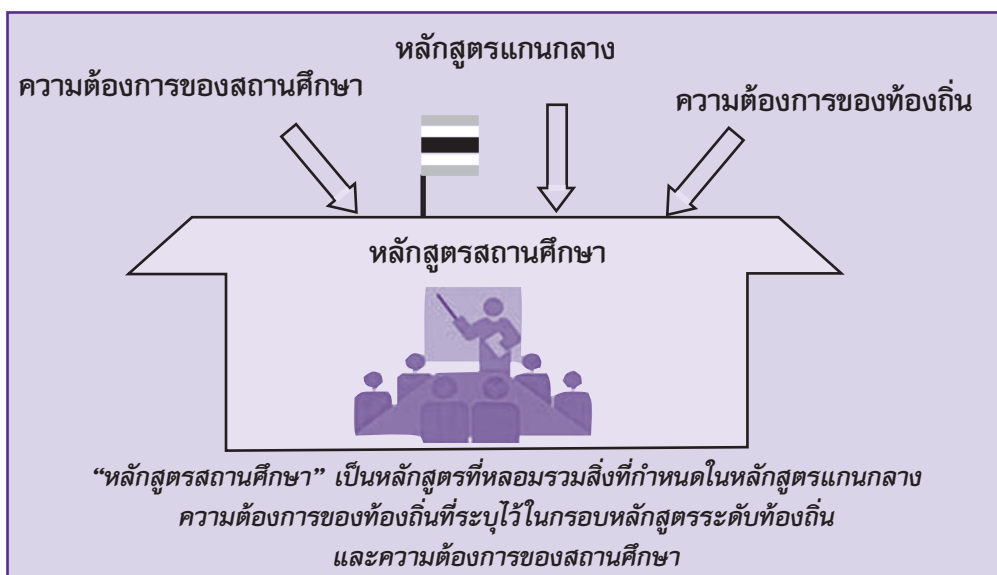
๑) ส่วนนำ : ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

๒) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา : เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชา ที่จัดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน พร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

๓) คำอธิบายรายวิชา : ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไร จากรายวิชานั้น ๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียน รายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะนำไปสู่การถึง กระบวนการเรียนรู้หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

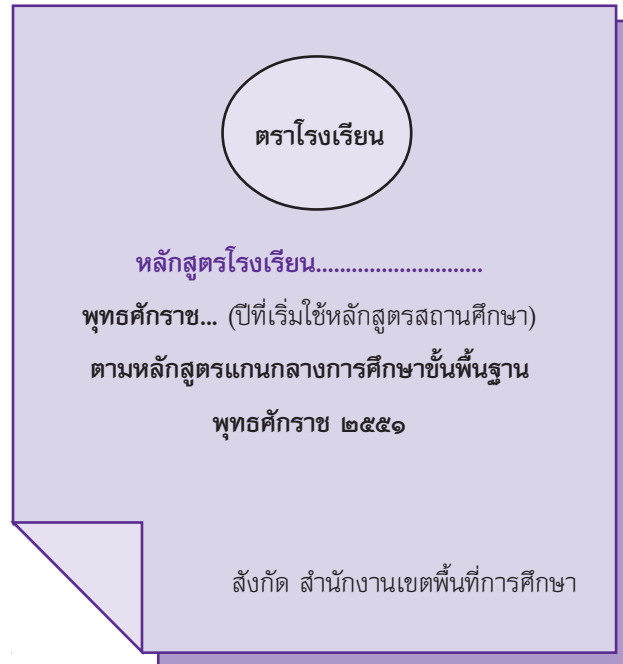
๔) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : เป็นส่วนหนึ่งที่สถานศึกษากำหนดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ตามศักยภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม ๓ ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และ กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ โดยระบุแนวการจัด เวลา และแนวทางการประเมิน กิจกรรม

๕) เกณฑ์การจบการศึกษา : เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการ ศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลาง

ตัวอย่างปกหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำรูปเล่ม และการจัดแบ่งจำนวนเล่มของหลักสูตรสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับสถานศึกษา จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร สถานศึกษาควรรวมองค์ประกอบสำคัญทั้ง ๕ ประการข้างต้นไว้ในเล่มเดียวกันทั้งหมด ทั้งนี้อาจพิจารณาแยกเล่มหลักสูตรแต่ละระดับก็ได้ เช่น แยกหลักสูตรระดับประถมศึกษา และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาออกจากกันคนละเล่ม ซึ่งสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้ตามความเหมาะสม

ในการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องจัดทำโครงสร้างรายวิชา (รายชื่อหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา) และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งหากสถานศึกษาต้องการจัดทำเป็นเอกสาร ก็สามารถจัดทำเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร ไม่จำเป็นต้องไปบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพราะโครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมได้ตลอดเวลาเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น

สำหรับปกของหลักสูตรนั้นควรประกอบไปด้วยตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน ชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่เริ่มใช้หลักสูตร และหน่วยงานที่โรงเรียนสังกัด สำหรับปีที่เริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้น หากหลังจากใช้ไประยะหนึ่งแล้วสถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตร ก็ปรับเปลี่ยนปี พ.ศ. ใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ปรับปรุง

การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

■ **วิสัยทัศน์** หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ หลักสูตรไว้ในระดับชาติ เพื่อให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งใช้เป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของตน เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากสถานศึกษา มีความต้องการหรือจุดที่ต้องการเน้นเพิ่มเติม ก็สามารถปรับเพื่อแสดงจุดเน้นเพิ่มเติมให้ชัดเจนในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

■ **สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน** เป็นสมรรถนะจำเป็นพื้นฐาน ๕ ประการที่ผู้เรียนพึงมี ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมรรถนะเหล่านี้ได้หลอมรวมอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่

- ๑) ความสามารถในการสื่อสาร
- ๒) ความสามารถในการคิด
- ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- ๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

■ **คุณลักษณะอันพึงประสงค์** คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางนั้นเป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

๑) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๕) อยู่อย่างพอเพียง
๒) ซื่อสัตย์สุจริต	๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
๓) มีวินัย	๗) รักความเป็นไทย
๔) ใฝ่เรียนรู้	๘) มีจิตสาธารณะ

หากวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดของหลักสูตร อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะพบว่าคุณลักษณะเหล่านี้ได้สอดแทรกหลอมรวมอยู่ในมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามครูผู้สอนอาจเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ และสามารถพัฒนาผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนก็ได้ เช่น โครงการประกวดมารยาท โครงการยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ประพฤติตนดีงาม เป็นต้น โรงเรียนอาจกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้ แต่หากเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมคุณลักษณะที่จำเป็นเพียงพอแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเพิ่มเติมอีกก็ได้

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาคือโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

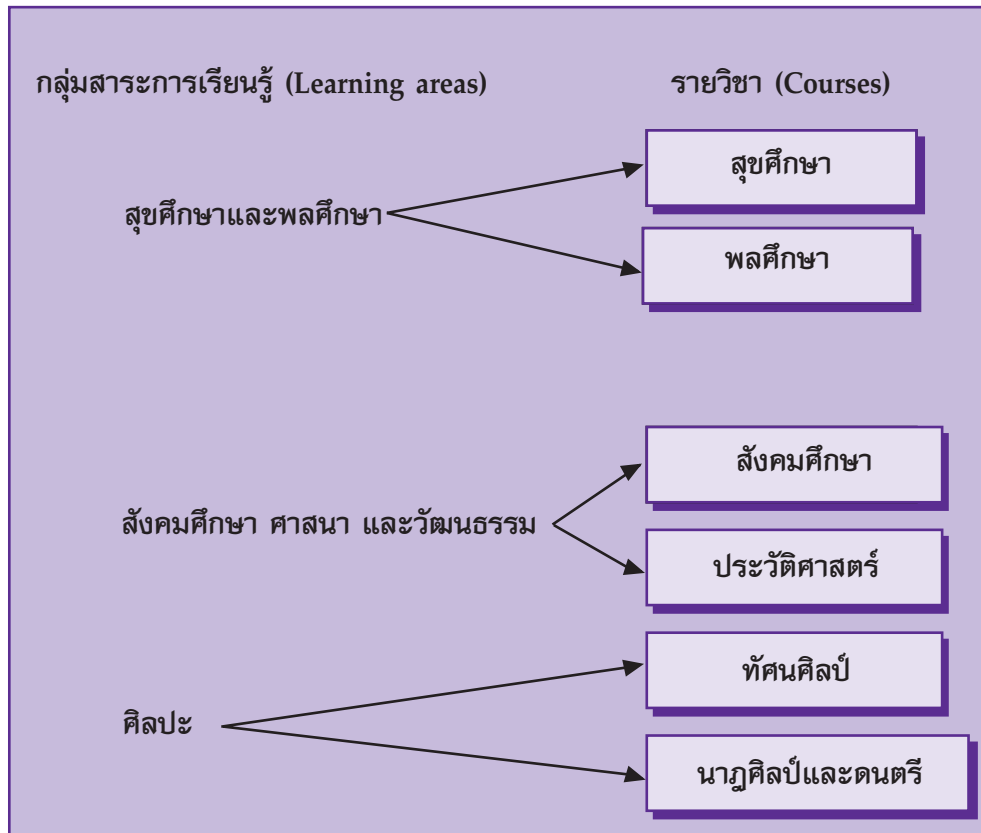
■ **การกำหนดรายวิชา :** หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้จัดแบ่งองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

- ๑) ภาษาไทย
- ๒) คณิตศาสตร์
- ๓) วิทยาศาสตร์
- ๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๕) สุขศึกษาและพลศึกษา
- ๖) ศิลปะ
- ๗) การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
- ๘) ภาษาต่างประเทศ

สถานศึกษาจะต้องนำความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละ “กลุ่มสาระการเรียนรู้” (Learning areas) ไปจัดทำเป็น “รายวิชา” (Courses) และกำหนดรหัสวิชา พร้อมทั้งตั้งชื่อรายวิชาให้สะท้อนสิ่งที่สอนในรายวิชานั้น ๆ

ตัวอย่าง

ใน **โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา** จะระบุรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดสอนในแต่ละปี ในระดับประถมศึกษา และในแต่ละภาคเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งระบุจำนวนเวลาเรียน หรือจำนวนหน่วยกิต ของรายวิชาและกิจกรรมเหล่านั้นกำกับไว้ด้วย

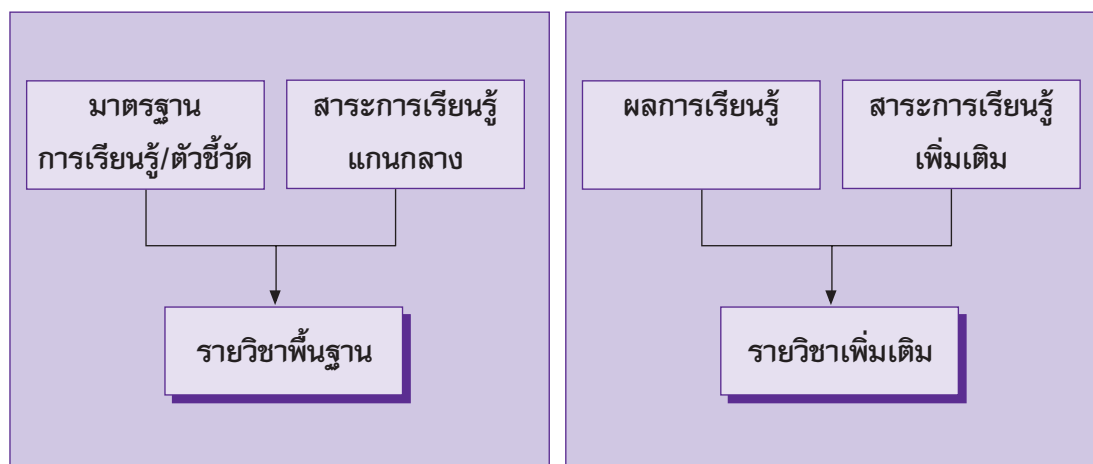

ประเภทรายวิชา

รายวิชาพื้นฐาน : เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนทุกคนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้

รายวิชาเพิ่มเติม : เป็นรายวิชาที่สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมจาก สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของ ผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่นโดยมีการกำหนด “ผลการเรียนรู้” เป็นเป้าหมายในการ พัฒนาผู้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมต่างๆ

สถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของ สถานศึกษาและเกณฑ์การจบการศึกษา โดยอยู่ภายใต้โครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด สำหรับ ชื่อรายวิชาเพิ่มเติมนั้นสามารถตั้งได้ตามความเหมาะสม

การจัดรายวิชา

โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางระดับชาติได้กำหนดโครงสร้างเป็น ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งเวลาเรียนของแต่ละกลุ่ม สถานศึกษามีบทบาทในการนำโครงสร้างของทั้ง ๘ กลุ่ม สาระการเรียนรู้ไปจัดทำเป็นรายวิชา โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบท ความพร้อม และผู้เรียน ของแต่ละสถานศึกษา โดยแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับประถมศึกษาให้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

- ประถมศึกษาเป็นระดับขั้นต้น สถานศึกษาควรจัดรายวิชาพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มละ ๑ รายวิชาต่อปี ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดเป็นรายวิชา สังคมศึกษา และรายวิชาประวัติศาสตร์ โดยรายวิชาประวัติศาสตร์ให้จัดการเรียนการสอน ๔๐ ชั่วโมงต่อปี

- สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อรวมเวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐานทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ต้องมีเวลาเรียนรวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี

รายวิชาเพิ่มเติม : สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการโดยจัดเป็นรายปี ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ เมื่อรวมเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมแล้ว ไม่เกิน ๑๐๐๐ ชั่วโมงต่อปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อาจจัดได้มากกว่า ๑ รายวิชาในแต่ละภาค/ปี

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานใน ๑ ภาคเรียน ให้เรียนครบ/ไม่ครบทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ แต่เมื่อจบหนึ่งปีการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้เรียนรายวิชาพื้นฐานครบทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

- กำหนดให้ ๑ รายวิชามีค่าน้ำหนัก ไม่น้อยกว่า ๐.๕ หน่วยกิต (๑ หน่วยกิต คิดเป็น ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน) และเมื่อรวมจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้จัดสาระประวัติศาสตร์เป็นรายวิชาเฉพาะ ภาคเรียนละ ๑ รายวิชา (๐.๕ หน่วยกิต) ทุกภาคเรียนรวม ๖ รายวิชา (๓.๐ หน่วยกิต)

รายวิชาเพิ่มเติม : สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการ โดยจัดเป็นรายภาค ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ เมื่อรวมเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมแล้ว ไม่เกิน ๑๒๐๐ ชั่วโมง/ปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชาพื้นฐาน : การจัดรายวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้พิจารณาดำเนินการดังนี้

- สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาจจัดได้มากกว่า ๑ รายวิชา โดยภายใน ๓ ปี ต้องครบทุกตัวชี้วัดที่กำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ

- กำหนดให้ ๑ รายวิชา มีค่าน้ำหนัก ไม่น้อยกว่า ๐.๕ หน่วยกิต (๑ หน่วยกิต คิดเป็น ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน) และเมื่อรวมจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้จัดรายวิชาประวัติศาสตร์ให้ครบ ๒ หน่วยกิต ภายใน ๓ ปี

รายวิชาเพิ่มเติม : สถานศึกษาสามารถกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ โดยจัดเป็นรายภาค และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ทั้งนี้เมื่อรวมเวลาเรียนของรายวิชาเพิ่มเติมทั้งหมดแล้ว สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การตั้งชื่อรายวิชา

การตั้งชื่อรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม ควรสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสะท้อนถึงจุดเน้นและเนื้อหาสาระที่สอน และระดับความยากง่ายของสิ่งที่สอนในรายวิชานั้น

ตัวอย่างการตั้งชื่อรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อรายวิชาพื้นฐาน	ชื่อรายวิชาเพิ่มเติม
ภาษาไทย คณิตศาสตร์	ภาษาไทย ๑ ภาษาไทยพื้นฐาน ๑ คณิตศาสตร์ ๑ คณิตศาสตร์พื้นฐาน ๑	เสริมภาษาไทย ๑ หลักภาษาไทย วรรณกรรมท้องถิ่น เสริมคณิตศาสตร์ ๑ คณิตคิดเร็ว
วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน ๑ เคมี ๒ ชีววิทยา ๓	วิทยาศาสตร์กายภาพ ๒ อาหารเพื่อสุขภาพ สนุกกับของเล่นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ๓
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	สังคมศึกษา ๑ พระพุทธศาสนา ๑ ประวัติศาสตร์ ๑	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชีวประวัติบุคคลสำคัญ ฉะเชิงเทราบ้านเรา
สุขศึกษาและพลศึกษา	สุขศึกษาและพลศึกษา สุขศึกษา ๑ พลศึกษา ๒	เสริมสุขศึกษา ยืดหยุ่น ๓ โภชนาการ มวยไทย

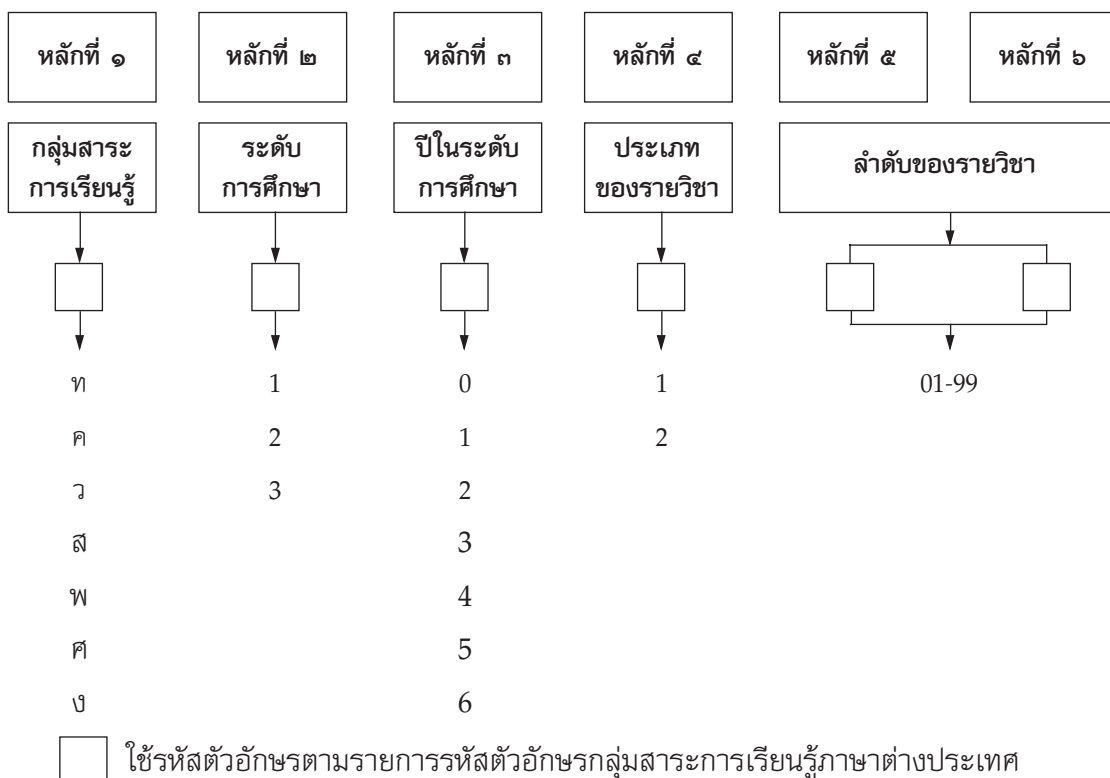
กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อรายวิชาพื้นฐาน	ชื่อรายวิชาเพิ่มเติม
ศิลปะ	ศิลปะ ๑ ทักษะศิลป์ ๓ ดนตรีและนาฏศิลป์	วาดเส้นเล่นสาย ดนตรีไทย วาดภาพ นาฏศิลป์ สร้างสรรค์
งานอาชีพ และเทคโนโลยี	งานอาชีพและเทคโนโลยี ๑ งานช่าง ๒ งานเกษตร ๑ งานช่าง ๒ เทคโนโลยี ๒	การแปรรูปอาหาร การแกะสลัก การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครซอฟเวิร์ด
ภาษาต่างประเทศ	ภาษาอังกฤษ ๑ ภาษาอังกฤษพื้นฐาน ๑	อังกฤษฟัง-พูด ๑ ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น ภาษาญี่ปุ่นฟัง-พูด ภาษาจีน ๑ ภาษาจีน ๒

■ การกำหนดรหัสวิชา

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดรหัสวิชาอย่างเป็นระบบ

ระบบรหัสวิชา

การกำหนดรหัสวิชาควรใช้ตัวเลขฮินดูอารบิก เพื่อสื่อสารและการจัดทำเอกสารหลักฐาน การศึกษาระบบรหัสวิชา สำหรับรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข ๖ หลัก ดังนี้

หลักที่ ๑ เป็นรหัสตัวอักษรแสดงกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ

- ท หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ค หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- ว หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- ส หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- พ หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- ศ หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- ง หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ☐ หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้ใช้รหัสของแต่ละภาษาตามรายการ

หมายเหตุ รหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

๑) รายการรหัสตัวอักษรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่จะนำไปใส่แทน ☐

มีดังนี้

- ก หมายถึง ภาษาเกาหลี
- ข หมายถึง ภาษาเขมร
- จ หมายถึง ภาษาจีน
- ช หมายถึง ภาษารัสเซีย
- ญ หมายถึง ภาษาญี่ปุ่น
- ต หมายถึง ภาษาเวียดนาม
- น หมายถึง ภาษาลาติน
- บ หมายถึง ภาษาบาลี
- ป หมายถึง ภาษาสเปน
- ฝ หมายถึง ภาษาฝรั่งเศส
- ม หมายถึง ภาษามลายู
- ย หมายถึง ภาษาเยอรมัน
- ร หมายถึง ภาษาอาหรับ
- ล หมายถึง ภาษาลาว
- อ หมายถึง ภาษาอังกฤษ
- ฮ หมายถึง ภาษาฮินดู

๒) กรณีที่มีสถานศึกษาใดจัดทำรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่นๆนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาใช้รหัสตัวอักษร “ต” แทนรายวิชาภาษาต่างประเทศนั้นๆ

หลักที่ ๒ เป็นรหัสตัวเลขแสดงระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ คือ

- 1 หมายถึง รายวิชาระดับประถมศึกษา
- 2 หมายถึง รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3 หมายถึง รายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักที่ ๓ เป็นรหัสตัวเลขแสดงปีที่เรียนของรายวิชา ซึ่งสะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี คือ

- 0 หมายถึง รายวิชาที่ไม่กำหนดปีที่เรียน จะเรียนปีใดก็ได้ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 1 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๑ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๑ ม.๑ และ ม.๔)
- 2 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๒ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๒ ม.๒ และ ม.๕)
- 3 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๓ ของระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.๓ ม.๓ และ ม.๖)
- 4 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๔ ของระดับประถมศึกษา (ป.๔)
- 5 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๕ ของระดับประถมศึกษา (ป.๕)
- 6 หมายถึง รายวิชาที่เรียนในปีที่ ๖ ของระดับประถมศึกษา (ป.๖)

หลักที่ ๔ เป็นรหัสตัวเลขแสดงประเภทของรายวิชา คือ

- 1 หมายถึง รายวิชาพื้นฐาน
- 2 หมายถึง รายวิชาเพิ่มเติม

หลักที่ ๕ และหลักที่ ๖ เป็นรหัสตัวเลขแสดงลำดับของรายวิชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปี/ระดับการศึกษาเดียวกัน ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนตั้งแต่ 01-99 ดังนี้

รายวิชาที่กำหนดปีที่เรียน ให้แนบรหัสหลักที่ ๕-๖ ต่อเนื่องในปีเดียวกัน หากจัดรายวิชาเป็นรายภาคให้กำหนดเรียงลำดับรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันให้เสร็จสิ้นในภาคเรียนแรกก่อน แล้วจึงกำหนดต่อในภาคเรียนที่สอง

รายวิชาที่ไม่กำหนดปีที่เรียน ให้แนบรหัสหลักที่ ๕-๖ ต่อเนื่องในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทั้งนี้ รหัสหลักที่ ๕ และหลักที่ ๖ ของรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้กำหนดรหัสวิชา เป็นช่วงลำดับ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ลำดับที่ 01-19	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มฟิสิกส์
ลำดับที่ 21-39	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มเคมี
ลำดับที่ 41-59	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มชีววิทยา
ลำดับที่ 61-79	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มโลกและอวกาศ
ลำดับที่ 81-99	หมายถึง	รายวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) กิจกรรมแนะแนว ๒) กิจกรรมนักเรียน และ ๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยพิจารณาจากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเป้าหมายและจุดเน้นของท้องถิ่น พร้อมทั้งพิจารณาความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษา เพื่อจัดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีละ ๑๒๐ ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๓๖๐ ชั่วโมง จำนวนเวลาที่กำหนดเป็นเวลารวมในการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น หลักสูตรแกนกลางระบุให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.๑-๖)	รวม ๖ ปี	จำนวน ๖๐ ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓)	รวม ๓ ปี	จำนวน ๔๕ ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖)	รวม ๓ ปี	จำนวน ๖๐ ชั่วโมง

จากโครงสร้างเวลาเรียนดังกล่าว สถานศึกษาสามารถพิจารณาจัดแบ่งจำนวนเวลาสำหรับผู้เรียนแต่ละระดับชั้นปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม และอาจจัดให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมดังกล่าวในบางชั่วโมงของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดหรือกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ ก็ได้ นอกจากนั้นยังสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ โดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันเวลาที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวครบตามเวลาที่สถานศึกษากำหนด พร้อมทั้งการประเมินการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

การจบการศึกษาในแต่ละระดับ ผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภท

ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

๑) กิจกรรมแนะแนว

๒) กิจกรรมนักเรียน

๒.๑ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์

๒.๒ ชุมนุม ชมรม

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมและได้รับการประเมินกิจกรรมทั้ง ๒.๑ และ ๒.๒

๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

๑) กิจกรรมแนะแนว

๒) กิจกรรมนักเรียน

๒.๑ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ หรือนักศึกษาวิชาทหาร

๒.๒ ชุมนุม ชมรม

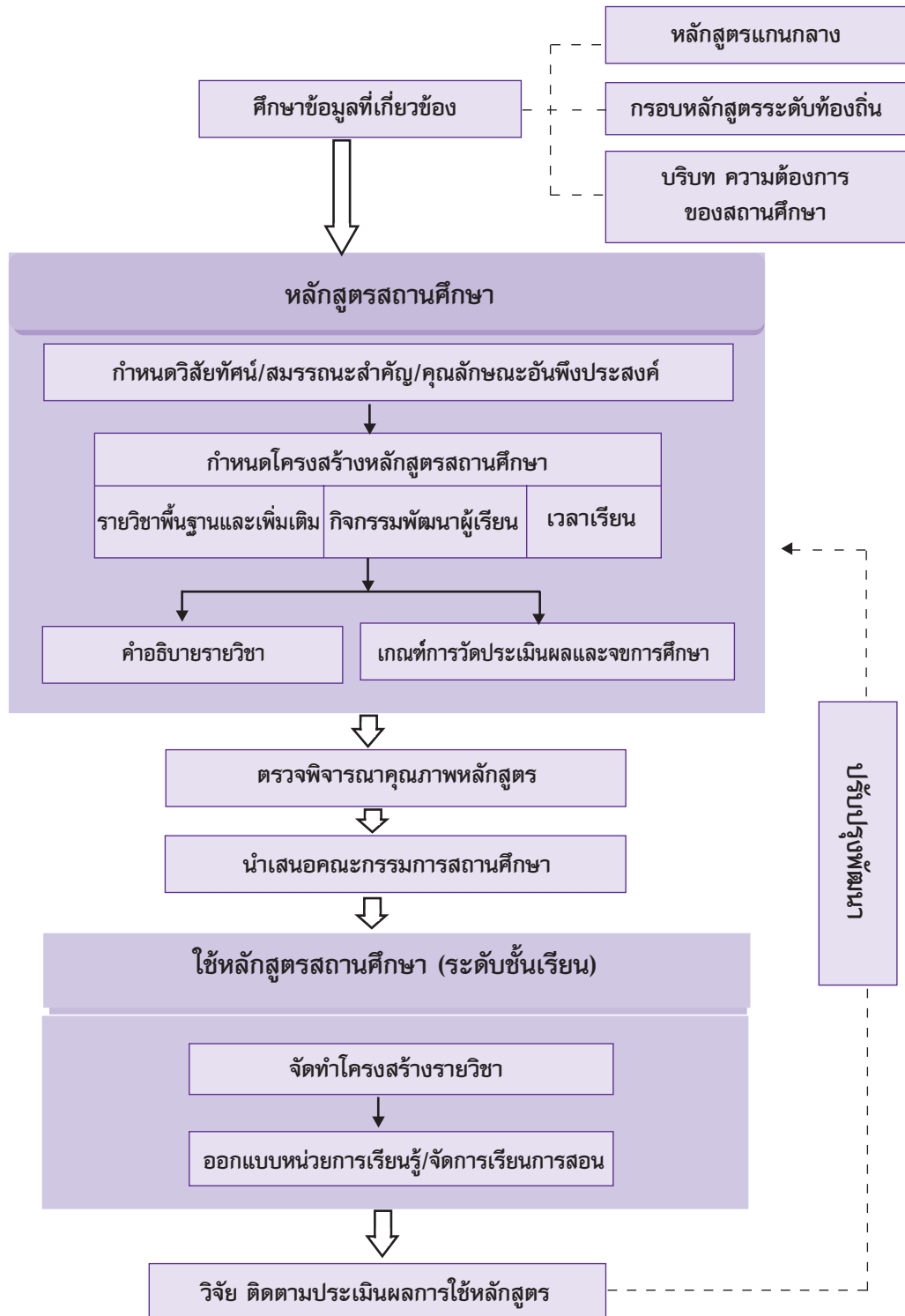
ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรม ๒.๑ หรือ ๒.๒ ได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความเหมาะสม

๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

■ การกำหนดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเงื่อนไขในการกำหนดเวลาเรียนสำหรับสถานศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้ไม่น้อยตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจนหลักสูตร

ส่วนรับเวลาเรียนเพิ่มเติมทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจนหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ สถานศึกษาอาจจัดให้ไม่น้อยกว่าส่วนรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

จากข้อกำหนดดังกล่าว สถานศึกษาสามารถจัดโครงสร้างเวลาเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของตนได้อย่างหลากหลาย โดยพิจารณาจาก

■ **ความพร้อมของสถานศึกษา :** ในส่วนของความพร้อมนั้น สถานศึกษาต้องพิจารณาจำนวนครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ห้องเรียน และสถานที่ สำหรับใช้เรียน งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบุคลากร และครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพียงพอ อาจมีรูปแบบของโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ

■ **ความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษา :** ความต้องการและจุดเน้นของสถานศึกษา ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการจัดโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน สถานศึกษาอาจจัดโปรแกรมการเรียนที่เน้นภาษาต่างประเทศ หรือโปรแกรมการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ ซึ่งโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนของโปรแกรมเหล่านั้นย่อมแตกต่างกัน หรือสถานศึกษาที่อยู่ในเมืองใหญ่ ย่อมมีโครงสร้างหลักสูตรแตกต่างจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนดอยหรือชนบท เป็นต้น

■ **ความต้องการของผู้เรียน :** ความต้องการของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งต่อการจัดโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียน บางกลุ่มอาจต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาต่าง ๆ แต่ก็มีบางกลุ่มที่ต้องการเตรียมพร้อมสำหรับการออกไปประกอบอาชีพ เป็นต้น สถานศึกษาจึงควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาด้วย

เงื่อนไขการจัดโครงสร้างเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น หากโรงเรียนระดับประถมศึกษา
บางแห่งที่ต้องการเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณ ก็อาจปรับเปลี่ยนเวลาของกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่น เพื่อมาเพิ่มในภาษาไทย และคณิตศาสตร์ได้ แต่ทั้งนี้เวลาเรียนรวมพื้นฐานต้องอยู่
ในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา ตัวอย่างที่ ๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	
รายวิชา/กิจกรรม	เวลาเรียน (ชม./ปี)
รายวิชาพื้นฐาน	840
ท11101 ภาษาไทย 1	200
ค11101 คณิตศาสตร์ 1	200
ว11101 วิทยาศาสตร์ 1	80
ส11101 สังคมศึกษา 1	80
ส11102 ประวัติศาสตร์ 1	40
พ11101 สุขศึกษาและพลศึกษา1	80
ศ11101 ศิลปะ1	80
ง11101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1	40
อ11101 ภาษาอังกฤษ 1	40
รายวิชาเพิ่มเติม	40
ค11201 คณิตคิดสนุก	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120
• กิจกรรมแนะแนว	40
• กิจกรรมนักเรียน	
ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด	40
ชมรม ชุมนุม	30
• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	1000

ตัวอย่างที่ ๒

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	
รายวิชา/กิจกรรม	เวลาเรียน (ชม./ปี)
รายวิชาพื้นฐาน	840
ท11101 ภาษาไทย	200
ค11101 คณิตศาสตร์	200
ว11101 วิทยาศาสตร์	80
ส11101 สังคมศึกษา	80
ส11102 ประวัติศาสตร์	40
พ11101 สุขศึกษาและพลศึกษา	80
ศ11101 ศิลปะ	80
ง11101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40
อ11101 ภาษาอังกฤษ	40
รายวิชาเพิ่มเติม	40
เลือก 1 รายวิชา	
อ11201 ทักษะอ่าน	40
ค11201 คณิตคิดสนุก	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120
● กิจกรรมแนะแนว	40
● กิจกรรมนักเรียน	
ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด	40
ชมรม ชุมนุม	40
● กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	*10
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	1000

หมายเหตุ * สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ บูรณาการในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด จำนวน ๑๐ ชั่วโมง โดยในจำนวน ๔๐ ชั่วโมงที่ทำกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด นั้นผู้เรียนจะต้องร่วมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ๔ ชั่วโมง และดูแลรักษาต้นไม้ในโรงเรียน ๖ ชั่วโมง

ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓
ตัวอย่างที่ ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ภาคเรียนที่ ๑)		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ภาคเรียนที่ ๒)	
รายวิชา/กิจกรรม	(หน่วยกิต/ ชม.)	รายวิชา/กิจกรรม	(หน่วยกิต/ ชม.)
รายวิชาพื้นฐาน	11 (440)	รายวิชาพื้นฐาน	11 (440)
ท23101 ภาษาไทย 5	1.5 (60)	ท23102 ภาษาไทย 6	1.5 (60)
ค23101 คณิตศาสตร์ 5	1.5 (60)	ค23102 คณิตศาสตร์ 6	1.5 (60)
ว23101 วิทยาศาสตร์ 5	1.5 (60)	ว23102 วิทยาศาสตร์ 6	1.5 (60)
ส23101 สังคมศึกษา 5	1.5 (60)	ส23103 สังคมศึกษา 6	1.5 (60)
ส23102 ประวัติศาสตร์ 5	0.5 (20)	ส23104 ประวัติศาสตร์ 6	0.5 (20)
พ23101 สุขศึกษา 5	0.5 (20)	พ23103 สุขศึกษา 6	0.5 (20)
พ23102 พลศึกษา 5	0.5 (20)	พ23104 พลศึกษา 6	0.5 (20)
ศ23101 ทักษะศิลป์	1 (40)	ศ23102 ดนตรีและนาฏศิลป์	1 (40)
ง23101 เทคโนโลยี	1 (40)	ง23102 การงานอาชีพ	1 (40)
อ23101 ภาษาอังกฤษ 5	1.5 (60)	อ23102 ภาษาอังกฤษ 6	1.5 (60)
รายวิชาเพิ่มเติม	2.5 (100)	รายวิชาเพิ่มเติม	2.5 (100)
ค23201 ระบบสมการ	1 (40)	ส23201 เศรษฐกิจพอเพียง	1 (40)
ว23201 พลังงานกับการดำรงชีวิต	1 (40)	อ23201 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	1 (40)
ง23201 การเขียนโปรแกรมภาษา	0.5 (20)	ส23202 วัฒนธรรมท้องถิ่น	0.5 (20)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(60)	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(60)
● กิจกรรมแนะแนว	30	● กิจกรรมแนะแนว	30
● กิจกรรมนักเรียน	20	● กิจกรรมนักเรียน	20
ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวภาคี	-	ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวภาคี	-
ชมรม ชุมนุม	-	ชมรม ชุมนุม	-
● กิจกรรมเพื่อสังคม	10	● กิจกรรมเพื่อสังคม	10
และสาธารณประโยชน์		และสาธารณประโยชน์	
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	600	รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	600

หมายเหตุ การนับลำดับของรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้นำต่อเนื่องในภาคเรียนแรกก่อน แล้วนับต่อเนื่องในภาคเรียนต่อไปของปีการศึกษา

ในโครงสร้างหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตัวเลขต่อท้ายชื่อรายวิชา จะกำหนดหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบของสถานศึกษา เนื่องจากไม่มีผลใด ๆ กับการลำดับ รายวิชาเพราะรหัสตัวเลขของรายวิชาระบุปีที่เรียน และเรียงลำดับรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ใน แต่ละภาคหรือปีการศึกษาไว้แล้ว

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

เมื่อสถานศึกษากำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน รียบร้อยแล้ว จะต้อง เขียนคำอธิบายรายวิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนแต่ละระดับชั้น และบุคคลภายนอก หรือ ใช้ประโยชน์ในการเทียบโอน คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ระดับชั้น เวลาเรียน/หน่วยกิต พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะระบุให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้ ส่วนท้ายของคำอธิบายรายวิชาควรใส่รหัสตัวชี้วัด (รายวิชาพื้นฐาน) หรือผลการเรียนรู้ (รายวิชาเพิ่มเติม) กำกับไว้ด้วย

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ท11101 ภาษาไทย 1			
รายวิชาพื้นฐาน		กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑		เวลา ๒๐๐ ชั่วโมง	
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
รหัสตัวชี้วัด			
ท 1.1 ป 1/1	ท 1.1 ป 1/2	ท 1.1 ป 1/3	ท 1.1 ป 1/4
ท 1.2 ป 1/1	ท 1.2 ป 1/4	ท 1.2 ป 1/5	
ท 2.1 ป 1/1	ท 2.1 ป 1/2	ท 2.1 ป 1/3	ท 1.1 ป 1/4
รวม.....ตัวชี้วัด			

ส23202 วัฒนธรรมท้องถิ่น	
รายวิชาเพิ่มเติม	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
..... 	
ผลการเรียนรู้	
๑.	
๒.	
๓.	
๔.	
๕.	
๖.	
รวม.....ผลการเรียนรู้	

■ **กำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา** คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาพึงศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของโครงสร้างเวลาเรียน และเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า มีข้อกำหนดและเงื่อนไขอะไรบ้าง พร้อมทั้งพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน ทั้งการจบระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกณฑ์ดังกล่าวนี้จะต้องระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

<https://sgs.bopp-obec.info>

ตัวอย่างเช่น การกำหนดเรื่องการตัดสินผลการเรียน สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางจะเป็นเกณฑ์กว้างๆ และมีหลายข้อที่ระบุให้เป็นไปตาม “เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด” นั้นหมายความว่าสถานศึกษามีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว โดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อมและความต้องการของสถานศึกษา โดยอาจนำข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่นำเสนอไว้ในเอกสารแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม หรือหากสถานศึกษาจะพัฒนาแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพขึ้นเอง ก็ย่อมสามารถทำได้

การตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง

ระดับประถมศึกษา

๑. ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด
๒. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่าน**ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด**
๓. ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
๔. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมิน**ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด** ในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

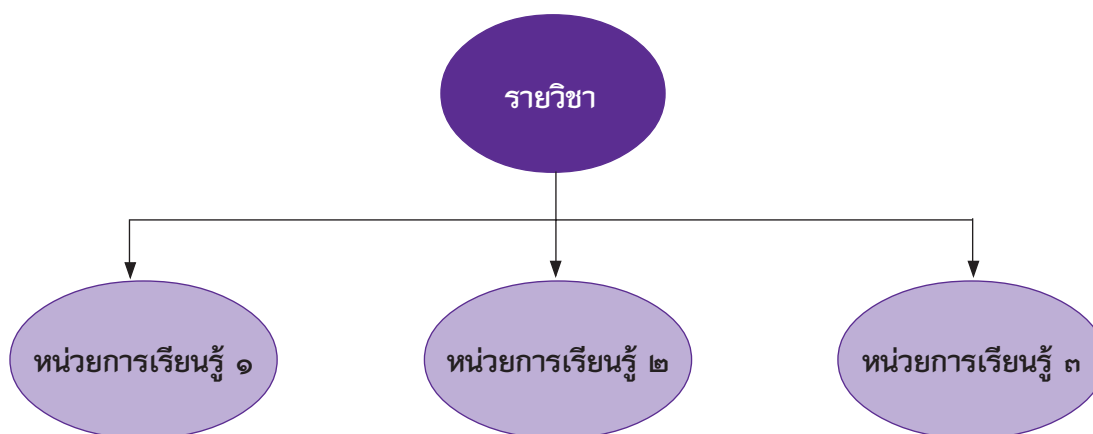
๑. ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชา
๒. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่าน**ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด**
๓. ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
๔. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่าน**ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด** ในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

■ **จัดทำเอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้** สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อแสดงผลการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ ๒) ประกาศนียบัตร และ ๓) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบพิมพ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนั้นสถานศึกษาควรจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อบันทึกผลการประเมิน และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้เรียน เอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้สำหรับเก็บข้อมูลผลการเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อรายงานให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อตรวจสอบและให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

การดำเนินการระดับชั้นเรียน

ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

รายวิชาประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย

■ การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วยซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบว่ารายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดใด ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด สัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

ตัวอย่างโครงสร้างรายวิชา ค14101 คณิตศาสตร์พื้นฐาน

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 160 ชั่วโมง

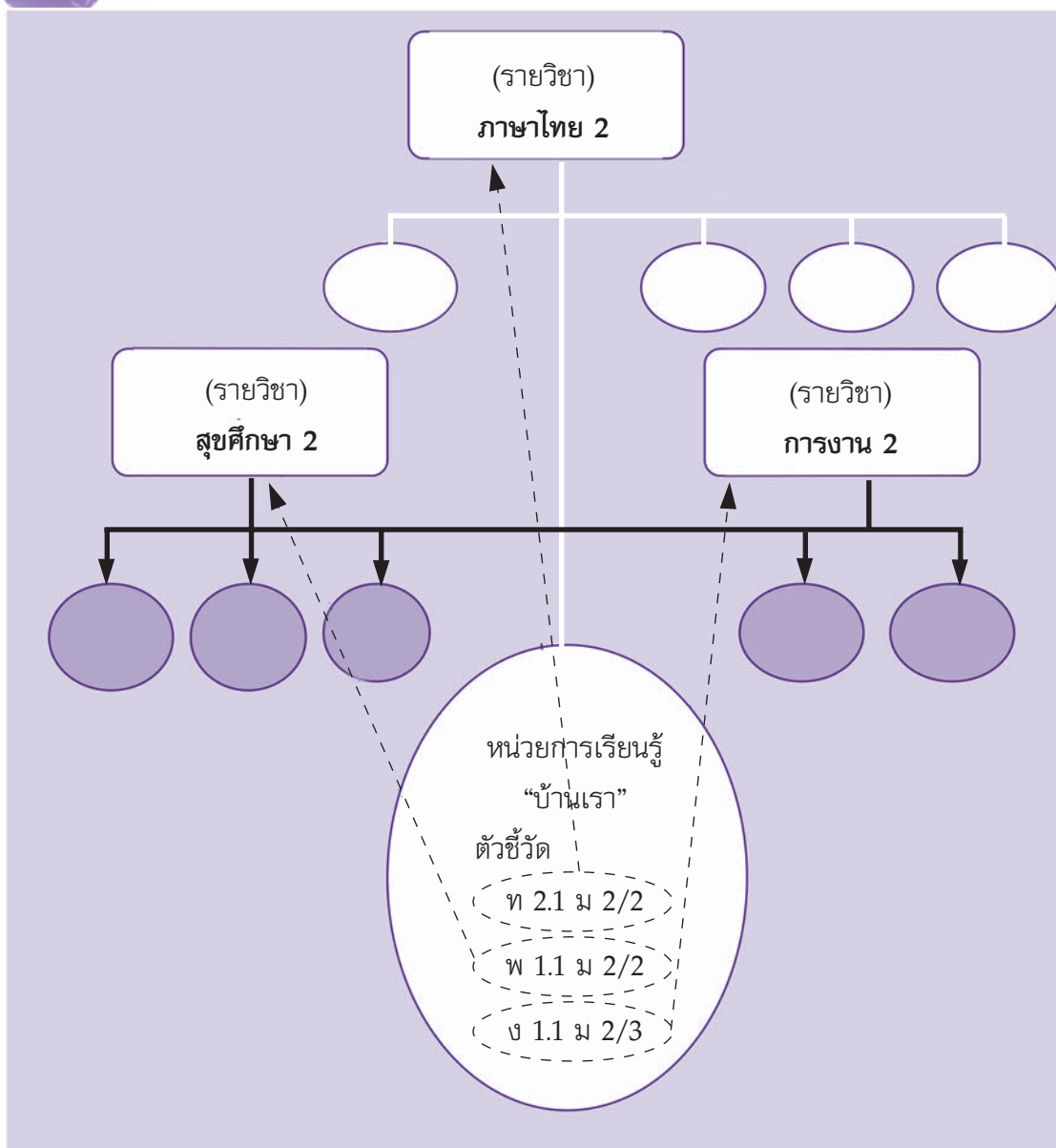
ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน รวม
1					
2					
3					
4					
6					
		สอบปลายภาคเรียน			
7					
8					
9					
10					
11					
สอบปลายปี					
รวมทั้งสิ้น					100

■ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของหลักสูตรก็ว่าได้ ในหลักสูตรอิงมาตรฐานนั้น หน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน (Standards-based unit) คือมีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนของหน่วย และองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ สาระการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอน เกณฑ์การประเมินผล จะต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของหน่วย

- หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

หน่วยการเรียนรู้บางหน่วยอาจเป็นหน่วยที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ลักษณะนี้ ครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันออกแบบและวางแผนการสอนและการวัดประเมินผลหน่วยนั้นๆ ร่วมกัน ดังตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ “บ้านเรา” เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ ๓ รายวิชา คือ ๑) สุขศึกษา ๒ ๒) ภาษาไทย ๒ และ ๓) การงาน ๒

ครูที่รับผิดชอบสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยนั้น สำหรับการประเมินผลนั้น เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตามตัวชี้วัดของรายวิชาใด ก็นำคะแนนกลับไปรายงานในรายวิชานั้น

การส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคลโดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

๑) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

๒) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

๓) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

๔) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีชม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

๕) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการทัศน์ การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่าง ๆ สนามกีฬา และโรงยิมเป็นต้น

- จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

- บริหารทรัพยากรบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

- ให้ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

- ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่น ๆ ของครู โดยให้มุ่งที่งานสอนเป็นหลัก

* สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

- จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียน และโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดตารางสอนของสถานศึกษา การลงโทษ และให้รางวัลผู้เรียน

- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอน และนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

- สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่าง ๆ บุคลากรเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

- ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกผลงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึกร่วมกัน กัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนสถานภาพระหว่างการเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้ว ควรดำเนินการดังนี้

- ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเผื่อระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

- สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

- กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

- ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจรทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

■ **การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เช่น

- การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

- การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน

- การประเมินความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และโครงการต่าง ๆ

■ การวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง

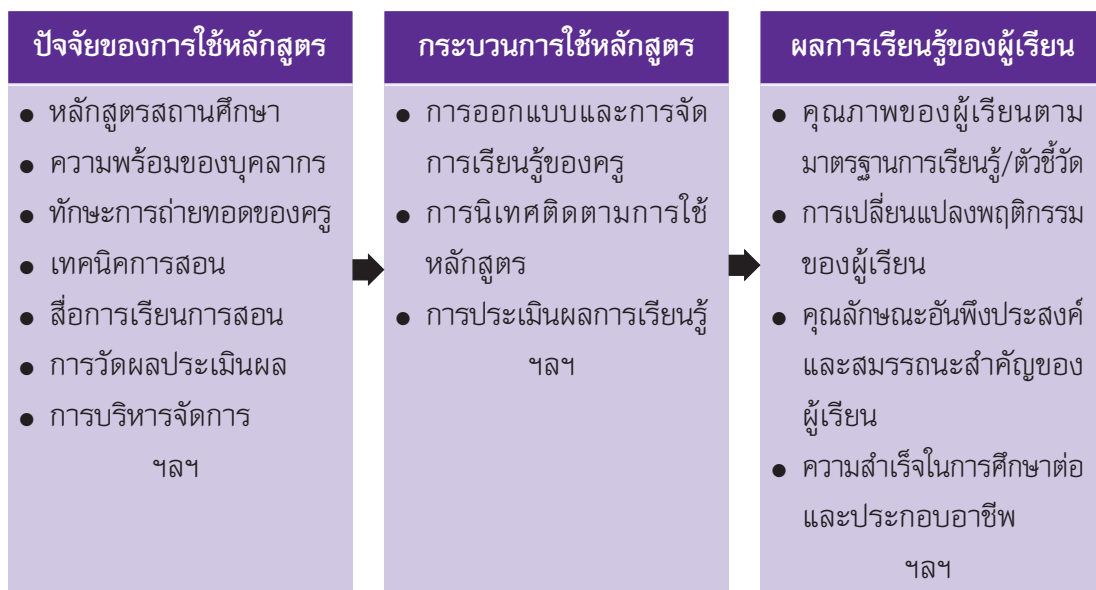
เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

- ๑) กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- ๒) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- ๓) วางระบบเครือข่ายการทำงานและมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง
- ๔) สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาลักษณะที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญโดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเองจากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

ประเด็นเกี่ยวข้องในการประเมินผลการใช้หลักสูตร

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดเรียนการสอนของตนเองโดยการวิจัยนั้นอาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนเมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

ภาคผนวก

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชา

รายวิชาพื้นฐาน

■ ระดับประถมศึกษา (ป.๑-๖)

ให้สถานศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม โดยกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาพื้นฐานเป็นตัวอักษรและตัวเลข รวม ๖ หลัก ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

แบบที่ ๑

ท11101 ภาษาไทย	เวลาเรียน	๒๐๐	ชั่วโมง
ค11101 คณิตศาสตร์	เวลาเรียน	๒๐๐	ชั่วโมง
ว11101 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
ส11101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
ส11102 ประวัติศาสตร์	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
พ11101 สุขศึกษาและพลศึกษา	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
ศ11101 ศิลปะ	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
ง11101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
อ11101 ภาษาอังกฤษ	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
รวม	เวลาเรียน	๘๔๐	ชั่วโมง

หมายเหตุ การกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แบบที่ ๑ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

แบบที่ ๒

ท11101 ภาษาไทย	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ค11101 คณิตศาสตร์	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ว11101 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ส11101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ส11102 ประวัติศาสตร์	เวลาเรียน	๘๐	ชั่วโมง
พ11101 สุขศึกษาและพลศึกษา	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ศ11101 ศิลปะ	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ง11101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	เวลาเรียน		ชั่วโมง
อ11101 ภาษาอังกฤษ	เวลาเรียน	...	ชั่วโมง
รวม	เวลาเรียน	๘๔๐	ชั่วโมง

หมายเหตุ การกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ แบบที่ ๒ สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐานได้ตาม
ความเหมาะสมกับจุดเน้นและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อรวม
เวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐานทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ต้องมีเวลาเรียนรวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี
และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

■ ระดับมัธยมศึกษา

เมื่อสถานศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียนแล้ว
สามารถกำหนดรหัสวิชาได้ โดยรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ ให้นับเรียงลำดับต่อเนื่องในแต่ละปี ในกรณี
ที่มีมากกว่า ๑ รายวิชา ให้นับเรียงลำดับในภาคเรียนแรกก่อนแล้วจึงนับเรียงต่อต่อเนื่องในภาคเรียน
ต่อไป และเริ่มต้นนับเป็นรายวิชาที่ 01 เมื่อเปลี่ยนชั้นปี ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาพื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

	ว21101 วิทยาศาสตร์ ๑	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว21102 วิทยาศาสตร์ ๒	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว21101 ชีววิทยาเบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว21102 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว21102 เคมีเบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว21103 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน		หน่วยกิต
หรือ	ว21103 ฟิสิกส์เบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต
	ว21104 ชีววิทยาเบื้องต้น	เวลาเรียน		หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ว22101 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน		หน่วยกิต
ว22102 วิทยาศาสตร์	เวลาเรียน		หน่วยกิต

รายวิชาเพิ่มเติม

กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนั้นการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม สามารถทำได้ดังนี้

๑) รายวิชาเพิ่มเติมที่กำหนดชั้นปีที่เรียน

เมื่อสถานศึกษาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปีแล้ว สามารถกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาได้ โดยนำรายวิชามาจัดเรียงลำดับ ความยากง่าย ความต่อเนื่องของเนื้อหาในแต่ละรายวิชา ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างรายวิชา และ/หรือหมวด/หมู่/ศาสตร์ของรายวิชา โดยรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ ให้นับเรียงต่อเนื่องในชั้นปีเดียวกัน และเริ่มต้นนับเป็นรายวิชาที่ ๐๑ เมื่อเปลี่ยนชั้นใหม่ ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมที่กำหนดชั้นปีที่เรียน

ระดับประถมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ท14201 เสริมภาษาไทย ๑	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ท14202 หลักภาษาไทย ๑	เวลาเรียน		ชั่วโมง

ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ท15201 เสริมภาษาไทย ๒	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ท15202 หลักภาษาไทย ๒	เวลาเรียน		ชั่วโมง

ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ท16201 เสริมภาษาไทย ๓	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ท16202 หลักภาษาไทย ๓	เวลาเรียน		ชั่วโมง
ท16203 วรรณกรรมท้องถิ่น	เวลาเรียน		ชั่วโมง

ฯลฯ

๒) รายวิชาเพิ่มเติมที่ไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน

เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และรายวิชานั้นจัดให้เรียนในชั้นปีใดก็ได้ของระดับการศึกษานั้น ๆ สามารถนำมากำหนดรหัสวิชาและชื่อรายวิชา โดยรหัสวิชาหลักที่ ๓ ให้ระบุเป็น “๐” และรหัสวิชาหลักที่ ๕-๖ จะเป็นลำดับรายวิชาที่นับเรียงต่อเนื่องในระดับการศึกษาเดียวกัน โดยจะเริ่มต้นนับเป็นรายวิชาที่ ๐๑ เมื่อเปลี่ยนระดับการศึกษา ดังนี้

ตัวอย่างรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ว20201	โครงงานวิทยาศาสตร์กับคุณภาพชีวิต	จำนวน		หน่วยกิต
ว20202	แสงและทัศนูปกรณ์	จำนวน		หน่วยกิต
ว20203	วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา	จำนวน		หน่วยกิต
ว20204	ของเล่นเชิงวิทยาศาสตร์หลากหลาย	จำนวน		หน่วยกิต
ว20205	สนุกกับอิเล็กทรอนิกส์	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาญี่ปุ่น

ญ20201	ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น	จำนวน		หน่วยกิต
ญ20202	ภาษาญี่ปุ่นฟัง พูด	จำนวน		หน่วยกิต
ญ20203	การอ่านภาษาญี่ปุ่น	จำนวน		หน่วยกิต
ญ20204	การเขียนภาษาญี่ปุ่น	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

ตัวอย่างรหัสวิชาและชื่อรายวิชาของรายวิชาเพิ่มเติมไม่กำหนดชั้นปีที่เรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ฟิสิกส์		เคมี		ชีววิทยา		โลกและอวกาศ		วิทยาศาสตร์อื่น ๆ	
ลำดับที่ 01-19		ลำดับที่ 21-39		ลำดับที่ 41-59		ลำดับที่ 61-79		ลำดับที่ 81-99	
รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา	รหัส	ชื่อวิชา
ว30201	ฟิสิกส์ ๑	ว30221	เคมี ๑	ว30241	ชีววิทยา ๑	ว30261	โลกและอวกาศ ๑	ว30281	โครงงานและสิ่งประดิษฐ์
ว30202	ฟิสิกส์ ๒	ว30222	เคมี ๒	ว30242	ชีววิทยา ๒	ว30262	โลกและอวกาศ ๒	ว30282	โลกแห่งแสงสี
ว30203	ฟิสิกส์ ๓	ว30223	เคมี ๓	ว30243	ชีววิทยา ๓	ว30263	โลกและอวกาศ ๓	ว30283	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
ว30204	ฟิสิกส์ ๔	ว30224	เคมี ๔	ว30244	ชีววิทยา ๔	ว30264	โลกและอวกาศ ๔	ว30284	วิทยาศาสตร์การกีฬา
ว30205	ฟิสิกส์ ๕	ว30225	เคมี ๕	ว30245	ชีววิทยา ๕	ว30265	โลกและอวกาศ ๕	ว30285	ยากับชีวิต

ฯลฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ง30201 ดอกไม้ใบตอง	จำนวน		หน่วยกิต
ง30202 เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน		หน่วยกิต
ง30203 อาหารสี่ภาค	จำนวน		หน่วยกิต
ง30204 เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	จำนวน		หน่วยกิต
ง30205 การใช้เทคโนโลยีช่วยในการออกแบบ และผลิตชิ้นงาน (CAD / CAM)	จำนวน		หน่วยกิต
ง30206 โครงงานเทคโนโลยีแก้ปัญหาชุมชน	จำนวน		หน่วยกิต
ง30207 คณิตศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์	จำนวน		หน่วยกิต
ง30208 ภาษาซี	จำนวน		หน่วยกิต
ง30209 ประสบการณ์อาชีพ	จำนวน		หน่วยกิต

ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๒) **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑** โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๓) **การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น** โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๓) **การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการ (๒๕๓๙) **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
กรุงเทพฯ
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๒๕๕๐) **การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน** สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๔) **กรอบแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
กรุงเทพฯ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๕๒) **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๕๒**
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๔) **แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ
- Carr J.F. & Harris D.E. (2001) Succeeding with standards: Linking curriculum, assessment,
and action planning. Association for Supervision and Curriculum Development,
Virginia, U.S.A.
- Codd, J., Gordon, L., & Harker, R. (1990). Education and the role of state: Devolution and
control post-Picot, in H. Lauder & C. Wylie (Ed) Toward successful schooling.
London, Palmer Press.

Joan E. Talbert and Milbrey W. McLaughlin (1994) Teacher Professionalism in Local School Context. American Journal of Education, vol. 102

Newmann F.M., Secada W.G., and Wehlage G.G. (1995) A guide to authentic instruction and assessment: Vision, standards, and scoring Madison Center For Education Research U.S.A

Solomon, P. (1998). The curriculum bridge: From standards to actual classroom Practice. Corwin Press, INC., California.

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

๑. นายชินภัทร ภูมิรัตน	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้กำหนดกรอบการเขียนเอกสาร

๑. นางภาวนี อารังเลิศฤทธิ์	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒. นางสาวรุ่งนภา นุตรวงค์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

คณะผู้เขียน

๑. นายไตรรงค์ เจนการ	ข้าราชการบำนาญ
๒. นายณรงค์ คงกิจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระเกศ สพท.กทม. เขต ๑
๓. นางภาวนี อารังเลิศฤทธิ์	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๔. นางสาวรุ่งนภา นุตรวงค์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๕. นายอัครศักดิ์ อารังเลิศฤทธิ์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๖. นางนิรมล ตูจินดา	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๗. นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๘. นางสาวภา ศักดา	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

คณะผู้บริหาร

๑. นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒. นางจิตริยา ไชยศรีพรหม	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ.
๓. ผศ.มาเรียม นิลพันธุ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
๔. รศ.พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๕. นางสาวนวลน้อย เจริญผล	ศึกษานิเทศ สพท. กรุงเทพมหานคร เขต ๒
๖. นายไพโรจน์ รุจิระวิกรณ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.นครราชสีมา เขต ๓
๗. นางสาวพรพิมล ทักษะวรบุตร	ศึกษานิเทศก์ สพท. ขอนแก่น เขต ๑
๘. นางสาวรุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.อุดรธานี เขต ๓
๙. นางสาวศรีสมร กันทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกสว่างนาดี สพท.อุดรธานี เขต ๓
๑๐. นายอุปการ จีระพันธุ์	หัวหน้าโครงการเทคโนโลยี
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๑๑. นางภาวนี อารงเลิศฤทธิ	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๒. นางสาวรุ่งนภา นุตรววงศ์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๓. นางสุจิภรณ์ อุทองทรัพย์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๔. นายอรรถศักดิ์ อารงเลิศฤทธิ	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๕. นางนิรมล ตูจินดา	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๖. ว่าที่ ร.ต.อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๗. นางเกตุร ปรียพทธร	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๘. นางเสาวภา คักดา	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๙. นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

คณะบรรณาธิการขั้นสุดท้าย

๑. นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒. นางภาวนี อารงเลิศฤทธิ์	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๓. นางสาวรุ่งนภา นุตราวงศ์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

